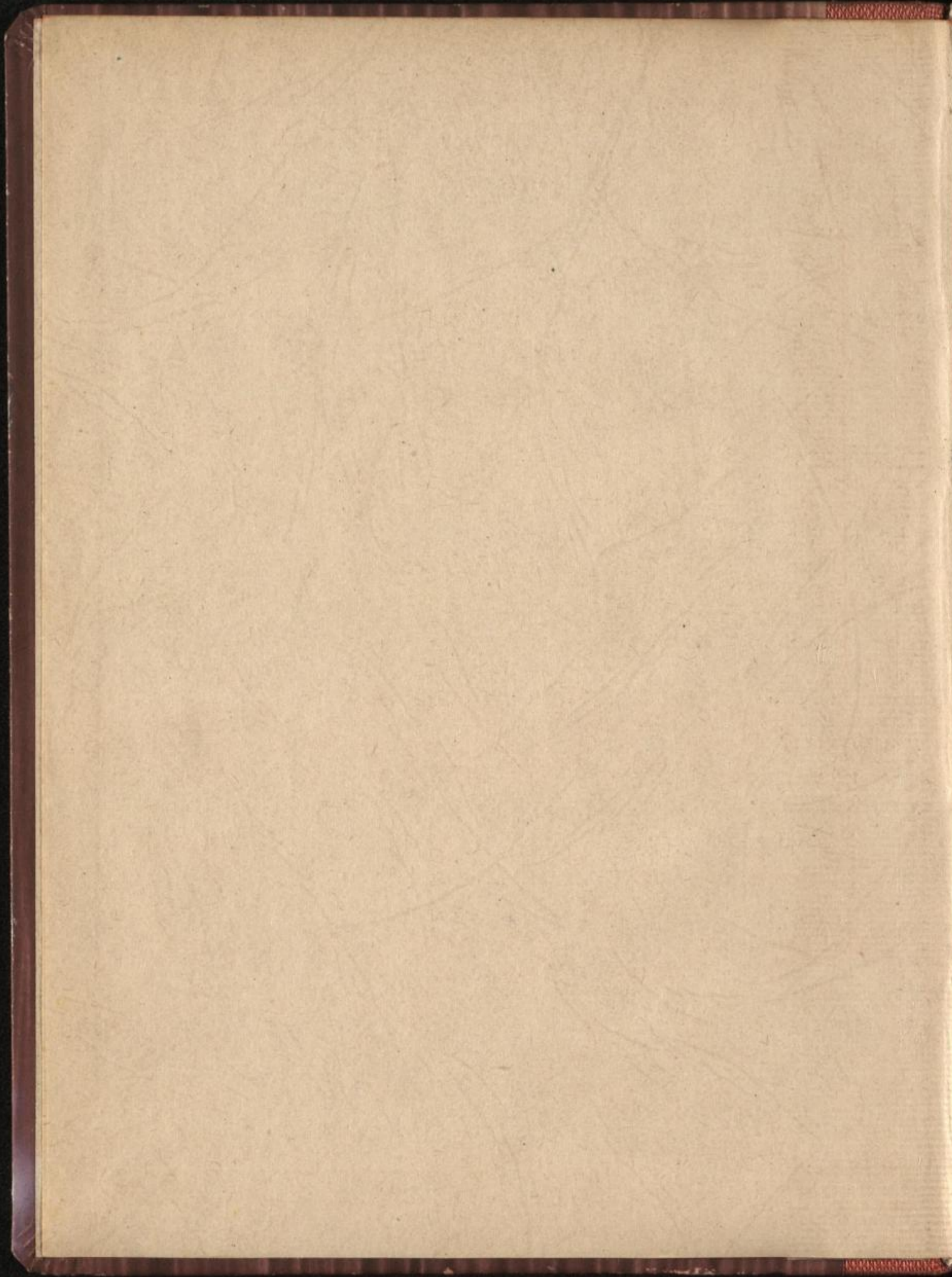

ZA ĆICHIM.

ZA ČICHIM.

BASNJE

JAKUBA ČIŠINSKEHO

2/8° 2489

II. ZBĚRKA.

Pavel Novotný

BUDYŠIN 1906.

Z NAKLADOM
DR. E. MUKI.

2489

Smolerjec knihičišćernja
w Budyšinje.

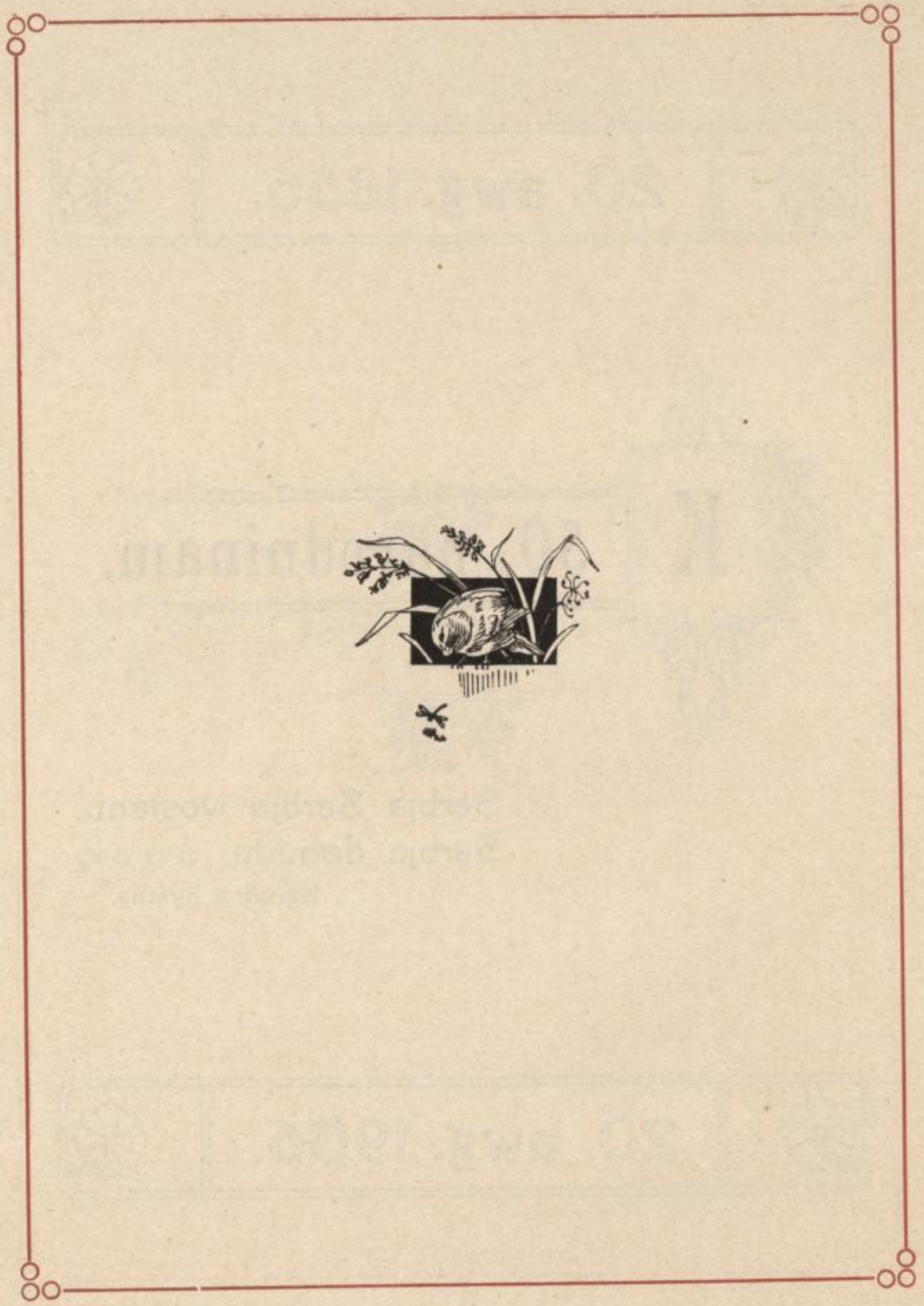

 20. awg. 1856.

 K 50. narodninam.

Serbja Serbja wostanu,
Serbja dobuđu. ○○○○
Narodna hymna.

 20. awg. 1906.

MOTTO:

In magnis et voluisse sat est.

Prop. Eleg.

Wobsah:

	Strona.
Prolog	13
We słódkich khwilach.	
Nalětni dźiw	19
Kak nalěčo nas slepić znaje	20
K jutrownej nocy	21
Nalěčo w zymje	22
A duša ćíše modli so	23
Wječorne spominanje	25
Tam njebjo do wutroby přima	26
Tužne połdnjo	27
Zrudna bajka	28
Spodźiwna rosa	30
Wěčny pokoj	31
Hdyž wutroba so dowupali	32
W Lipju	33
Wječorna modlitwa	37
Modlitwa stareho bura	38
Na wuměnk	39
Cuni wopyt	40

Nazymske prašenje	42
Rorate coeli!	44
Sněh k hodam	46
Hody	47
Hodowna jědla	48

Duch a swět.

Duch a swět	53
Kharakter a kariera	54
Jasny duch a časny wuspěch	55
Mozhy a móšeń	56
Prawda a poesija	57
Bóh a čłowjek	58
Šula a dom	59
Rěč a lža	60
Bohabojosé	61
Kraloswěrnosé	62
Lubosé k ródnej zemi	63
Maćeńska rěč	64
Basnikowy wosud	65
Kak so čini	66
Positivne džěło	67
Z wonka — z nutřka	68
Wědomosé a wěra	69

Kultura?	70
Decorum externum	71
Zbožo spokojnosće	72
Zbóžnosć bajki	73
Na wjesnym pohrjebnišću	74

Tuskulum.

Do Tuskula!	77
Mój Tuskulum	79
Jutry	81
W nalěću	83
We hwězdnej noey	85
Na žnjach	87
W nazymskim wichorjenju	89
W zymje	91
Boža nóc	93
W samoće	95

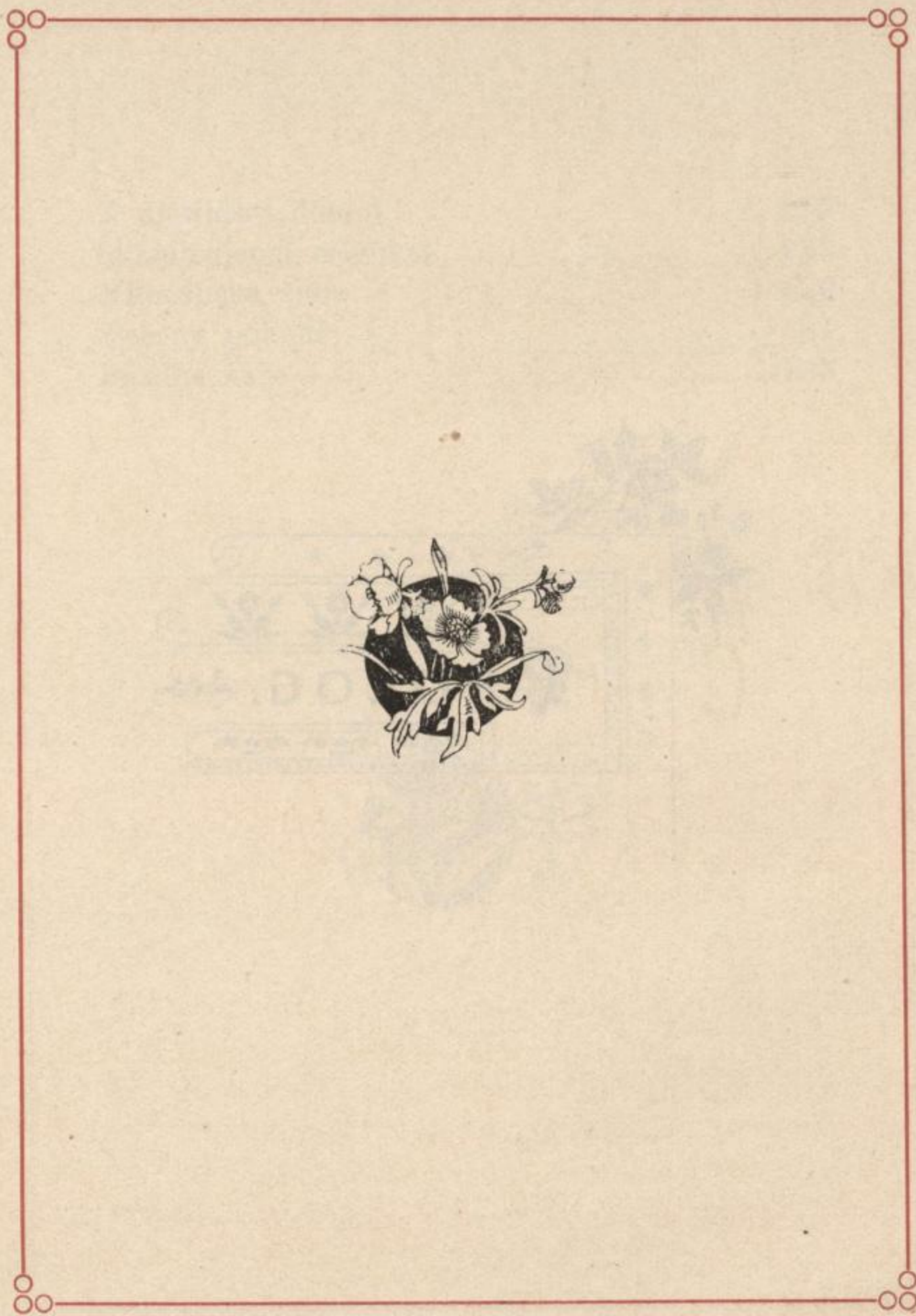
W stopach časow.

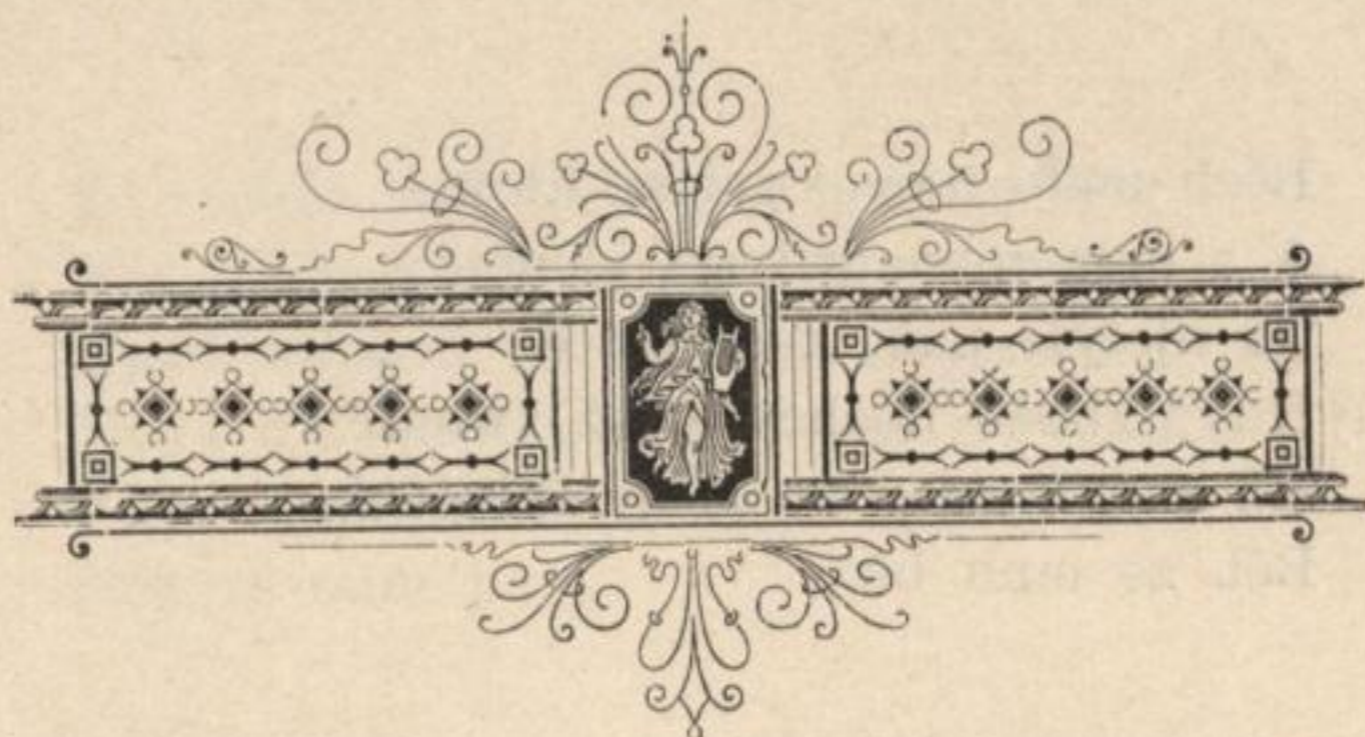
Rejowařcyne myto	99
Neronowe swěcy	103
Ad bestias	107
Karla Serbam přěduje	111

Z njewjestu domoj	115
Skamjenjenaj młyńkaj	122
Miłoćanska žaba	126
Swěrnny pohoně	131
Pózdne kaće	135

Čas běži -- Slóneo juž so khila --
Dny wukhwalene wot poety
So dopalichu jako škrě.
Hdyž džěše wšo kaž krótka khwila
Dnjow rózowych do rěki Lethy,
Bóh ze mnu bě.

Ja palach za serbske so zbožo,
Chych skutkować na ródnej zemi,
Na cuzy brjoh mje žołma zdrě.
Mi twjerde drje bě cuze ložo,
Móc serbsku pak mi njerozlemi;
Bóh ze mnu bě.

Běch mało nawuknył so kłonić
A z cyła njenawuknył plenčić;
To njetyje pak, kaž so wě.
Hdyž zbožo nochcyše tež zwonić
Mi, žadyn dzeń so jasny škleńčić,
Bóh ze mnu bě.

Tak khodźach w ćernjach, ćmě a ćěsni —
Bóh wotkry pak mi žórło dźiwow
A powotpiny spřaha slě:
Kaž raj mi zakěć w serbskej pěsni,*
A kruće přimach do kopřiwow.
Bóh ze mnu bě.

Ja hwězdam skoržach swoju nuzu
A z worclom wolu sebi kowach,
Hdyž jědźach z khuduškeje šklě.
Ja serbski woheń w duši khowach
A prošach svojich sonow Musu.**
Bóh ze mnu bě.

* Kniha : Formy.

** Kniha : Ze žiwjenja.

So swětłe woko zamka z makom,
Nie duch, nie błysk pak kharaktera,
Njeh kamjeń tež so k dychej sprě.
Hdyž dyr'bjach wosud džělic z rakom,
Plenč njezaskiwli ze rta, z pjera.
Bóh ze mnu bě.

Hdžež syći złósć, tam sprawnosć plače,
Kaž nóc so na mnje walić chcyše.
Zo mozhy moje khorja zlě,
Kaž z hele směch jim ze rtow skače.
Džak Bohu! Mysle ktu mi w pyše.
Bóh ze mnu bě.

Kaž ptačik w klětcy běch a linach —
Zas pěseń nade mnu so smili,
Stysk z duše, z wočow sylzy strě.
Kaž worjoł křidło z nowa spinach*
A z pjera zawyska w tej khwili;**
Bóh ze mnu bě.

* Kniha: Z křidłom worjołskim.

** Kniha: Z juskom wótěinskim.

A nawrot domoj do Tuskula
Po dolhej bědže dobych sebi.
Bóh wšu mi khmuru z čola zwě.
Jow pěsnje nět so ke mnje tula
A čila myslow móc mje debi;
Bóh ze mnu bě.

Nóc zańdže, dzeń mi zakěě nowy —
Dónž slónco blyšć mi ćopły sćeale,
Cheu z mocu džělać w serbskim ludže.
Preč z khmurnym spominanjom z hłowy,
Hdyž džělać hišće dyrbjju wjele!
Bóh ze mnu bě a ze mnu budže.

We słódkich khwilach.

Kopica pėsni.

Wissenschaftliche
Bibliothek
der
Technischen Universität
Dresden

Nalětni dźiw.

Skórc na zahrodže zafifoli,
So w zemi zasmja trawička;
Kós zahwizda do wucha holi,
So zazeleni brězyčka.

A slónco zemi hubu hrěje,
Na wišeń wěša hwězdzički;
Jabłoni čeřwjeń z ličkow kćěje
Wot horcej' jeho hubički.

Do lisća spěwy zyba tkaje
A škowroněk z wyšin wyskota.
Do duše lubosć zbožo saje
A zbóžnosć z wočow błyskota.

Kak nalěčo nas slepić znaje!

Kastanija tam přede wsu
Je tysac swěcow zaswěćiła,
Na bozu módre kiće ktu,
Hdžež ze wsy kołsa rěčka čila.

W nim sołobik sej pišćeli,
A bóle z bozu wón so roni,
Kastanija so wjeseli
A žołma wyska, žołma zwoni...

A do wutroby padnyło
Mi sonow bě a różow rjanych,
Kaž w lětach před tym njebyło
By wichorow a sněhow žanych.

A we wutrobje nadźija
Sej zaswěća, hdyž lód w njej taje,
Kaž přede wsu kastanija —
Kak nalěčo nas slepić znaje!

K jutrownej nocy.

Jandželjo z khwatkom mjetu a myja
W njobjesach horka khěžu a skhody —
Miholi dešć so, wětřiki tyja,
Hibać so w zemi počina spody.

Jandželjo horka česaju hwěžki,
Z wobličow proch jim sněhowy mjetu —
Zlětuja k zemi hwězdojte sněžki,
Do trawki běle kwětki so pletu.

Njebjo so dyrbi módrić a krasnić,
Wocućić zemja w jutrownej nocy —
Přez row so dyrbi juskać a jasnić,
Hdyž z njeho knjez dže swětła a mocy.

Nalěčo w zymje.

Hdyž wokoł' woknow sněhi wěja
A woheńčk we jstwje praskoce,
Mi mysle w nutrinach so hrěja
A zakěćć pěseń w duši chce.

Haj, nalěčo mam młode w duši,
Hdyž kwětki ktu a wonjeju.
Kaž škowrončk wyska mi přez wuši,
Sym zabył na zymu, na ému.

W tych pěsnjach so tak něžnje soni,
Sym na kějajacym štomje ptak.
Mi wjeselo so z wočow roni,
A duša wyska Bohu dźak.

A duša ćiše modli so.

Azerja ćerwjenjojte tkaju
Tak mjehke pruhi po zemi;
A sćiny w štomach mikotaju,
Hdyž mėsac na módrinje spi.

A rosa błyskota so w trawje,
Na lisću wětřik zdrěmnył sej;
A z kwětkow wonja wopojawje,
A drózna spi a zyba z njej.

A žolta mjetel w módrym zwóněku
Je spokojena wusnyła;
A pćolka drěma w słódkim sóněku,
Kiž na lipje sej zabyła.

'Nož žołma w rěcy z krótka klusnje,
Hdyž běły kamušk přeskoći;
'Nož rybka na zwjerch z lohka plusnje,
Hdyž mėsac zjědze přes woći.

'Nož zyba spicy sebi ćiknje,
Hdyž wo spěwje ji dźije so;

A nimo z mjehkim křidłom miknje
So sowa z duba stareho.

A słyšeć je, kak mróčel čehnje
Tam po njeju, tak čicho je;
A słyšeć je, kak z lohka lehnje
So myslička we wutrobje.

A w keřku swětle muški hraja
So miškorjo kaž złote škrě;
A nutriny mi slódcy baja
A wotewrjeju raje wšě.

A rosa we trawje so błyska,
A z kwětkow wonja na přemo;
A mi so styska, we mni wyska,
A njewěm, kak a hdže a što.

A sylza so mi z woka błyska,
Hdyž rucy mjelčo stykuj;
A rosa w trawje ze mnu wyska,
A z kwětkow wónju zdychuju.

A rosa błyskota so w trawje,
A rosa w duši zakěwa;
A z kwětkow wonja wopojawje,
A wón přez mysle zawěwa.

A duša číše modli so . . .

Wječorne spominanje.

Njebjesa so frinkola;
Telko swětłych wóčkow hlada.
Mje pak jara zabola:
Stary spěw mi na mysl pada.

Mać by mi jón spěwała:
„Spinkaj, džěčko; Bóh će kryje;
Hwěžcy, zo by njespała,
Wóčko z rosu swětle myje!“

„Spinkaj w měrje; mučny swět,
Z ćopłym poslešćom Bóh hrěje.
Sparnej zandžel wóčcy nět;
Hwěžkow poľne njejbo kćěje!“ —

Hwězdý hišće swěća drje;
Wóčko pak, kiž lubje pasło
Jako swěrna hwězda mje,
Maćercy je dobrej hasło.

Tam njebo do wutroby přima.

Před lěsom w mjehkej trawje ležeć,
Na ptački sluchać při keřčinje,
Na łucy za mjetelu běžeć,
So k hwězdam měrić na módrinje ...

Z tych źórłow mysl mi lačna srěba,
Njeh směja so mi tež a praja:
„W tym njeje pjenjez ani khlěba,
Štož mysle tebi z bludom zaja.“

Štóž z duchom zapřimnył je krasnosć,
Tón procha, prasa kedźbu nima.
Hdžež mysle jima wysk a jasnosć,
Tam njebo do wutroby přima.

Tužne poldnjo.

Na polach leži mjelčina,
A žadyn wětříčk njezadunje;
Na hłowu slónco pali runje,
A stysknje soni ćišina.

A zemja dycha z tužnotu
Wot kćewa, spěwa pohlušena!
A wote zboža podušena
Je zdrěmnyła sej z mučnotu.

Zrudna bajka.

Hdyž škowrončk spěje k módrinje
A běle zwónčki ktu při Sprjewi,
So běla w nócnej ćišinje
Tam na Hrodźišku žona jewi.

Wot hłowy dele do nohow
Je zbabjena do bělych rubow.
We woku jej' ma sylza skhow,
Styšć dyrkot hiba blědej' hubow.

A horje, dele po Sprjewi
Ze žadosćiwym wokom hlada;
Štož pyta, nihdy njejewi
So jej, a sylza z woka pada.

A k njebjū rucy stykuje,
A ze žalosću rucy spina,
A běduje a zdychuje,
Zo zapłakuje wokolina:

„Ach we wutrobach, we wokach,
Ćmy telko hišće, telko loda!

Hdy zańdže nóc, hdy pušći strach,
Hdy zhrěje krew a pjasć so młoda!“

„Hdy serbski mój so zhraba lud
A émowej' nocy kwaklu zlemi?!“ —
A kiž bě přišla jako błud,
So jako błud zas zhubi w zemi. —

A ćežko tak so pozdychnje
Na Hrodźišku tam w zemi spody,
A w sylzach moch a kwětka kée,
A w Sprjewi zawrěšći so z wody. —

Spodźiwna rosa.

Trawku, kwětku rosa křewi
Na luey a na polu;
Boža lubosé w njej so jewi,
Hdyž přez zemju w nocy dže.

Nóžku runa, hłojčku zběha,
Jako nad kolebku mać
K džěsću khoremu so lěha,
Tuhu koši z wobliča.

Z ćicha tak mi Bóh so smili
Nad stradanej wutrobu;
Z pěsnjow rosu k njej so skhili
A mi hłowu pozběže.

Wěčny pokoj.

Tam za horami je tón kraj,
Hdžež mučne křidło wotpočuje;
Tam za morjemi je tón raj,
Hdžež pokoj pěsni pišćel duje.

A wulke črjódy čahaju
Džeń wote dnja do toho kraja;
A jeni jara płakaju,
A družy žadosć za nim maja.

Tam porjedži we keluchu
So lačnym wino zapomnjenja,
Tam hlódnym khlěba po kruchu
So wěčneho da nasyćenja.

Tam wšitkim so tak derje spi,
Hdyž wšitkich prócow žija slědy --
Z nich nihtó nihdy njewróći
So do zeńskeje čmy a bědy.

Hdyž wutroba so dowupali . . .

Hdyž za hory je wotpočować
So spróene slónco lehnyło,
Blyšć widžu po mróčelach płować,
Kiž mrějo do nich dychnyło.

A jako róže w južnym kraju
So zablyskuja mróčele,
A zakćěwaju, překćěwaju
We wšitkich barbach tučele. . .

So donahladać móžno njeje
Na zahrody te rózowe . . .
A mjelčo wutroba sej přeje,
Hdyž mysle du mi rowowe:

Hdyž wutroba so dowupali,
Kéěc hišće cheył a dychaé dych,
— Hdyž row su dawno zamjetali —
Kaž róže zerjow wječornych!

W Lipju.*

I.

Dočk. Rěčka baje po dolinje,
Směch jasny brěza roni z woka,
Dub zamysleny slucha z boka,
A škowroněk wyska při módrinje.

Wot ranja slóncu błyskot lije,
Na trawcy, kwěty rosa błyska,
Džeń mlody dycha wón a wyska
A wabi kerluše ze šije.

Zwón w Marijinej Hwězdze woła
Do khora knježny k matutinu,
A kerluš čehnje přez krajinu . . .
Kaž pěseń dycha kuzło z doła.

* Lipjo je lubozny dolik, kotryž so wot Swinjarnje přez Pančicy a Kukow čehnje; srjedža we nim stoji stary klóštr Marijineje Hwězdy.

II.

Dže k połdnju. Z frinkolenjom pada
Na zemju slónčna mučnota.
Za khlódkom, wodychnjenjom hlada
So, hdžež je w stawach tupota.

Wětr křidło pojsnył na hałuzu,
A žołma pola brjoha spi;
We zwónčku mjetel wisa z nuzu
A zabył ptačk je na ćiki.

Kaž smjertna tuha stwórbu spina
A z mučnotu so khila wšo.
Šwjerč cyrči 'nož a napomina,
Zo čehnje připołdnica so.

III.

Za hory slónco lehnyć khwata
A k dopomnjenju róže dawa;
A žołma skače z wětrom hnata,
A hłojčku zběha kwět a trawa.

Spěw z džěłom z polow dom so honi,
Ptačk hižo dołho drěma w hnězdže,
Hdyž swjaty wječor zemi zwoni
So z wěže w Marijinej Hwězdže.

Po dole ćišina so lěha
Kaž kuzło spěwow wuklinčanych . . .
A z mysłow dopomnjenje zběha
Ćas młodych dnjow a khwilow rjanych.

IV.

Na njebju złote hwězdy stoja
A žołmam jasnym mikotaju;
A žołmy za hwězdami łoja
A z nimi kołsajo sej hraju.

A majkajo do wutrobički
So bělej róži měsac kradnje;
A rybka łoji swětle škrički,
Je skhować chce sej delka na dnje.

Na dubach sowy zapłakuja
A wětřik z lisćom šuka, šepa;
Psy w klóštrje nutřka zašćowkuja,
A stražnik khromy ćercha, tepta.

V.

O tysackróć budź postrowjana
Ty luba, dobra dolina!
Jow we wutrobje žije rana
A pokoj twari ćišina.

Ĵow wocućeju melodije
Mi z rjanych časow dźěćatstwa,
Móc do stawow so čerstwa lije
A zakěwaju bohatstwa.

Jow jako z maćeřneho klina
Mi młode rosće žiwjenje.
Duch křidło sej a lyru spina,
So ze škowrončkom zběhnyé chce.

Wječorna modlitwa.

Zerja so šerja,
Blyšć w mróčelach měrja.
A wječorna hwězda
So zaswěća.

Do Serbow wjedže
Mje mysl a mi předže
Són; spicy pak modlu
'Šće za was so:

„Božo, budź miły!
Zdžerž strowy a čily
Do skónčenja časow
Mój serbski lud!“

K wušomaj bliži
A do duše niži
So z njobjeskich hwězdow
Tón tajny hłos:

„Serbow cheu škitać,
Dónž dzeń budže switać --- --“
Ja stykuju rucy
A změrom spju.

Modlitwa stareho bura.

Haj a škitaj, Knježe Božo,
Statok mojich wótcow mi,
Mje hdyž za wsu wita ložo:
Pój a lehń so k nam a spi!

Mojim džěcom dawaj khlěba,
K džělu móc a strowotu!
Z tebje wutk njech statok srěba,
Čas hdyž spina z drohotu!

Tebje njech so, Knježe, boja,
Po česći njech žiwja so,
Swěru za krala njech stoja!
Serbske zdžerž jim dno a žro!

Rad so lěham, dobre ložo --
Njech je zdych mój posledni:
Haj a škitaj, Knježe Božo,
Statok mojich wótcow mi!

Na wuměnk.
(Nalěto 1903.)

Ćma — Wichor howri — Błyska so a hrima —
A krupy du — — A z ruku jako lód
So načahuje na mnje, za mnu přima
A spina mje, zo z čola kapa pót . . .
A jako do čorneje płachty cheyli
Mje zawalić — A maju spěch a khwat —
„Tež to mi puć a pjero njezamyli!
Haj mějće džak! Wam z wočow hić cheu rad.“
Hoj, zjědže błysk! — Ně! — Po boku mi jandžel:
Mječ, wolij, wěnc a róžu w rucy ma —
„„Stań we skoku, na khwilu woči zandžel!““
A leću z nim a wón mje pokoja:
„„Bart mortwy je, nět Ćišinski budź žiwy!
Ze křidłow zwjazanej' je padnył pas —
Duch z duše hlubin, z njebjes wyšin džiwy
B'dže wyskać nět a z Musu změje kwas — —““
A kuzło rozpadny — Bě són? — Aj, Bohu
Džak; běly dzeń a róžowy je čas. —
A wysknych: Domoj, domoj z khwatnej nohu;
Cheu doma z Musu hotować sej kwas!

Cuni wopyt.

Wječor éichi. — Wopojiwe wónje
Bozu do jstwy z woknom majkaju.
Sedžu, čolo zeprěte do dlónje,
Spominanja dušu jimaju . . .

Z rózemi při woknje měsac hraje,
Jako běła mjetel zlětuje,
Sćiny slěborne po pódže saje,
Běle róže w knizy moluje . . .

Mi je lohko, ćežko jara mi je —
Za khribjet so z éicha stupi mi.
Mjehku ruku čuju wokoľ' šije
Jako cuni wětrik nalětni.

Z čola khmuru, z licow tuhu honi,
Sylzu trěje z woka palatu,
Slódke słowa zrudnej duši hroni,
Wuchej pěseń šepce zynčatu . . .

Sedžu bjez hibnjenja, hdyž chcu zhladnyć
K njej tak jara rad a wobroćić
Trošku so a k nohomaj ji padnyć —
Wutroba bě zastała mi bić. —

A mi k wočomaj so mile skhili
A mi šepny: Luby Jakubko! —
Maći, maći! — Ze jstwy bě w tej khwili —
A mi sylza z woka kuli so.

Nazymske prašenje.

Zhubu mrózojtej wětr dycha,
Kwětki hłojčki wěšeju,
Wšitka w polach pada pycha,
Mróčele so khileju.

W štomach stysk a třepot toči,
Wulke sylzy kapaju;
Běla žona z dolin kroči,
Zdychi éahnu po kraju.

Ptačkow hromadža so črjódy
Na štomach a na třěchach;
Sněhowej' so boja khłódy,
K połodnju je čěri strach.

Džiwnje tak a wložnje wonja,
Jako ryli bychu row;
Poslednje sej zwóněki zwonja,
Bruk a mjetel pyta skhow.

Poslednje sej zwónčki zwonja,
Ptački éahnu do prečkow,
Sylzy ze štomow so ronja,
Bruk a mjetel pyta skhow.

Jeno ja tu dyrbju wostać,
Wutrać w éichej zrudobje —
Pře čo, Božo, chceš mje khłostać
A wzać slónco wutrobje?

Rorate coeli!*

Tak błuke, ćmowe mróčele
To cyłe njebjo wobłěhuja,
A slóněnym pruham kročele
K nam z mhlówej murju zastupuja.

Na zemi zymne leža mhlý,
Zo z nimi swět so cyły kuri;
Z dnjom kóždym dlějše rostu ćmy,
A ćěsnośe bucha so do duri.

Wšo třepoce a dyrkoce,
Kaž na sùdny by džeń so hnało;
Tak ćichoźrudne wšitko je,
Kaž k mrěću by so hotowało.

Hałuzy hołe keřk a štom
Kaž prošo k njebju wutykuje;
A zemja z ćežkim bolenjom
Tak zdychuje a zapłakuje:

* Rosujće njebjesa!

Ach, njebjo zamknjene, so smil
Nad našej zrudobu a tuhu;
K nam do émy ze swětłom so skhil
A wumóžacu pósćel pruhu!

Tež čłowjek je so načakał;
Wón k njebju woła ze přirodu,
Zo zemi Bóh by slónco dał
A zhojił émy a zymy škodu. —

Njebjesa hnuje próstwow móc;
Přez mróčele so slónco drěje;
A z njebjes stupi w Božu nóc,
Kiž z wočow ému a z dušow strěje.

Sněh k hodani.

A mróčele so zběhaju,
A slónčne pruhi mučne mrěja —
A z njobjes hwěžki padaju
A běle po zahonach kěėja.

A do ludži so měšeju
Na pućach, šćežkach w lohkej reji;
A na štomy so wěšeju,
Zo rozkěwaju jako w meji.

A cyły swět je běły kwět,
A slónco na zemju so směje.
We kwasnej drasće wšón je swět,
A radosé w wutrobach so hrěje.

K nam z njobjes khwata džěcatko —
Tuž hwězdzički so běle sajće!
A čiste jemu žlobjatko
K tej Božej nocy pósćelajće!

Hody.

Do Božej' nocy zwony du,
A hwězdzički so saja rjenje;
A z njebjes wyski słyšeć su:
K wam khwata waše wumóženje.

A hrózbne mróčna zblěduja,
Hdyž płomjo z Betlehema sapa;
A njebjesa so raduja,
Hdyž miłosć na zemju z nich kapa.

A jědla wyska, wyska šmrěk:
K nam z njebjes Bože džěćo jědže;
Wšěm njese pokoj, měr a lěk,
Kiž hinu w bolosćach a w bědže.

Do Božej' nocy zwony du —
A tajne hłosy wocućeja,
A kwětki we wutrobach ktu,
Kaž wonka wabiła by meja. —

Hodowna jědla.

Hdyž do žlobjatka položila
Bě džěčko Bože Boža mać,
Z nim hwězda pokoši so miła,
A wětřik přihna, z włósku hrać.

Róžičku džěčku nadychaštej
Na ličko wołk a wóslatko;
A džěčko wuwitać so daštej
Do skoku woweka, jehnjatko.

A štomy nakhilachu k džěčku
So z wonjenjom a z łopjenom
A bělu zaswěćichu swěčku,
'Nož jědla splakny, khudy štom.

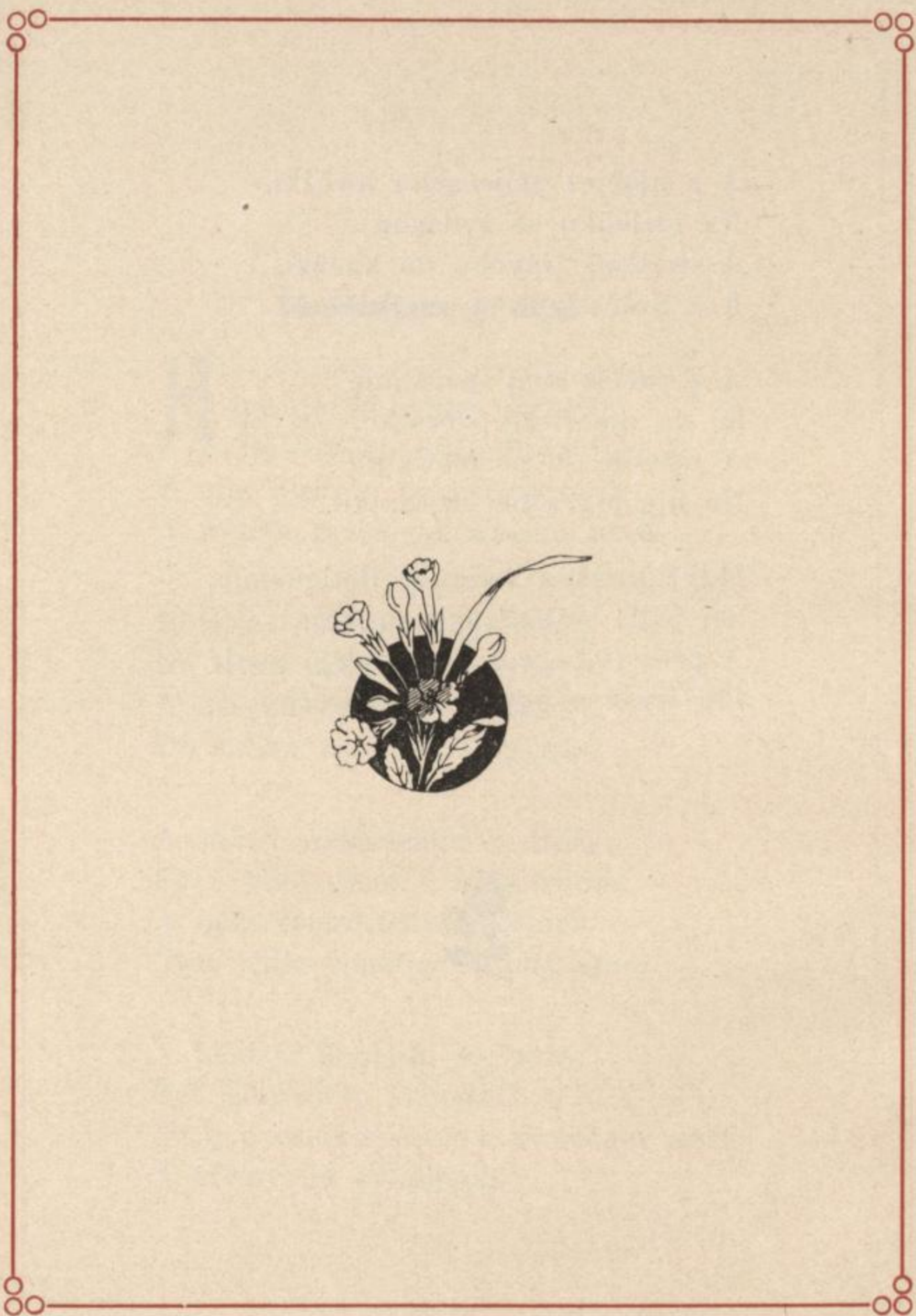
A jandžel dohlada so Boži,
Žel jemu běše jědlenki;
Swój porsćik spěšnje k hwězdam zložī
A kiwny na zybolenki.

A z njebjes přilečachu hwěžki,
Na jědleńku so sydachu;
A swětłosć linychu do khěžki,
A z džěćatkom so majkachu.

A z ručičkomaj' načahuje
So na nje Bože džěćatko,
A wjesołe so posměwkuje
Na njebjokrasne swjećatko. — —

Hdyž hwězda swěći w Betlehemje,
Sej jědla w ha'zach zaswěća;
A přez lód, přez ému cyłej' zemje
Rži wysk a dych dže zahrěća.

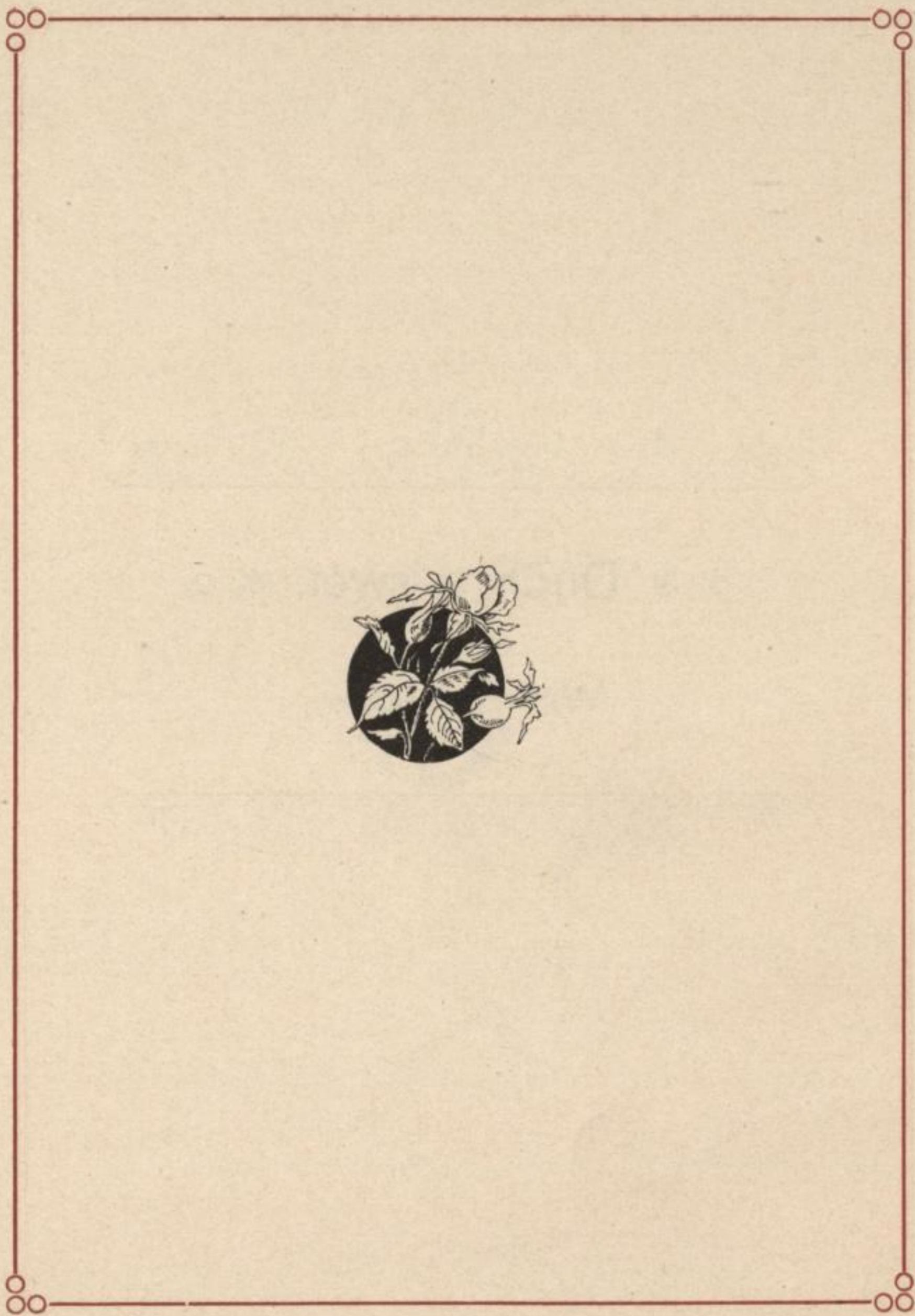

○ ✻ Duch a swět. ✻ ○

Wěnc sonettow.

Duch a swět.

Do pjenjez a do zastojnstwa swět staja
Rad móc a česé a blyšć a wulkosé mjena;
Z nich koło sławy swětnej' džěła zwjena.
Sud, wahu, knježstwo złote móšnje maja.

Duch hódnosé čěra z rjenišeho raja:
Być duša dyrbi z dobrej wolu křćena
A hłowa z jasnej myslu wobronjena.
Tak duchojo blyšć, zwón a trón sej tkaja. —

Hdyž mužej złota złoty nimbus zwjadnje,
Kaž z razom móc a mjeno jeho spadnje,
Směch ludžom prózdny stoji sam a khudy.

Štož w wutrobje duch twari sej a w hłowje,
To rosće, kée a zrawi w dobrym skhowje,
A sławu jemu wyskaju wšě ludy.

Kharakter a kariera.

Hdžež wola kaza džensa jako wčera,
Hdžež w mozhach kótwi móc, žrjo w myslach leži,
Hdžež w ćernjach pjasé a w róžach małušk knježi,
Česé kćěje tam a pycha kharaktera.

Hač za nim wětr, hač do njeho so spjera,
Wón runy puć za idealom běži;
Wón mječ a khorhoj dđerži, hdyž tež w džěži
So nihdy nochce hibać kariera.

Swój tón je muž a na so twari jeno,
Je koło, wóska sebi sam a zwjeno.
Wón zlět a swobodnosé a raj ma ptaka,

Hdžež kariera kłoni so a klaka.
Muž k hwězdam z křidłom pjerje w kharakteru,
We blóće swět so wala z karieru.

Jasny duch a časny wuspěch.

Duch wulki žórło bywa, z njehož wala
So do čłowjekow móc a maz, do korta
Wón sypa rad a lědy ma traš do rta
Sam, wšako z rjanej frazu jeho khwala.

Duch wulki soni w blyšću ideala,
Wón jemu je, štož njewjesće je borta.
Za zlotom njedrapa, kaž słaba sorta
Tych, kotřiž za mjaso, za proch so pala.

Štóž wě, zo krawc je, za druhich so wěša
A překlepanje do črjody so měša,
Hdžež wonja wino, časé a česće kapnje . . .

O kajki wysk, hdyž hrabnje kusk a šlapnje!
Duch macha k slóncu k swojich sonow zwónicy . . .
Njeh delka tołku wokoło so — dónicy. —

Mozhy a móšeń.

Kak bodu mozhow so a móšnjow hłosy!
Hdžež mozhy stoja, móšeń je do skoka;
Štož móšeń barbi, wot mozhow so płoka;
Štož mozhy ze so, móšeń do so nosy.

We ptačstwu sołobik kaž mnich je bosy;
Wšo na so wěša, do so tyka sroka.
Woł žuje džeń a nóc a z lužow žloka;
Wot slónca kusk a jusk sej škowroněk prosy.

Štož móšni piska reju, melodija
Njej' mozhow; mozhy su kaž pilne stupy,
Kiž duchej wutk a duši wolij bija.

Je wěrnno, do móšnje zo mozhy zjěle
A pojsle su so za sadžaki běle?
Hlej džě, kak toleř kula so kaž hlupy!

Prawda a poesija.

Hdyž mysličkam do pěsnje włosy hladžu,
Mysl z jasnych njebjes sebi prošu jasnu,
Zo čiste, hdyž jim reju hudžu kwasnu,
Mi wjerća so, nic ze lžu, z lesću, skradžu.

Nic nihdy swětej k woli njepřeradžu
Ja zjawnosć, sprawnosć słowa, radši hasnu
Mi hwězdy wšitke njech a truny prasnu.
Złósć, falš a křiwosć nihdy njepohnadžu.

Hdžež złósć, hdžež plenč, hdžež lža do pjera z hrěchom
So měša, Musa ćeka tam ze spěchom
A wumjelstwa je kónc a poesije.

Hdyž Musa kiwny mi a ruku zawda,
Mi přikaza: Budž sława tebi prawda!
Haj prawda. — Pjero bjez prawdy njech zhnije!

Bóh a čłowjek.

Wot Boha čłowjek je a k Bohu kroči
A něhdy měr a myto nańdže w Bohu —
A tola spjera z ruku so a z nohu,
A huby hroža njobjesam a woči.

Sy Bohu runja! Do mysłow djas toči.
A procha syn proch bjerje na wotrohu,
Zo z horda přeměrił by k slóncu dróhu
A Boha spynył za pas za wotročiči.

A črjóda jemu wyska, jeho khwali,
Hdyž djaboł z hordosću ji mozhy pali.
Bóh z njobjes na rawska ze sylzu hlada,

Kak horduch z konja jako mucha pada
A začuwa, zo ničo čłowjek njeje,
A stona: Tu vicisti, Galilae!*

* Ty sy dobył, Galilejski!

Šula a dom.

Mać do hłowy najprěńšu wučbu dawa
A wutrobu najrjeńšo džěsću hrěje,
Hdyž z wobeju džě sama lubosć wěje;
Najlěpša wučerka mać bywa prawa. —

Na tutym załožku njech rjadowawa
Nam šula dale twari, wyše spěje,
Zwisk z domom staršiskim njech njerozdrěje!
To šule nadawk je a wučby sława. —

Hdyž z cuzej rěču wučer džěćo drěje
Pak, hač tón na maćeřny załožk twari,
Hač zwisk tón ze staršiskim domom haji?

Kak tajku wučbu rozum sudži, lubosć?
Praj, je to dźiw, zo na šulu so swari,
Hdžež džěći drěje njerozum a hrubosć?!

Rěč a lža.

Rěč čłowjeka nad zwěrjo z pychu wyši,
Je žórło jemu zhromadneho zboža;
Z njej mysle z čłowjeka so na zwjerch woža,
Hdyž wyska wutroba, hdyž duch so tyši.

Ach běda pak, hdyž dar so tón, kiž pyši
Nas, njenaložuje, kaž wola Boža,
Hdyž rěč po djasu, wótcu lžě, so zloža
A přeje duša, štož so ze rta slyši!

Štož napřećiwo přirodže so měri,
Kaž djabol napřećiwo winu stoji,
Hrěch dwoji je a ćežku Bohu dwoji.

Lža runja jědej je, kiž z djasom ćeri
A jako had so z falšom slódkim bliži . . .
Lža čłowjeka pod zwěrjo z hańbu niži.

Bohajošć.

Štó slónco w móceŋ rucy ma, kiž hudži
Wšěm hwězdam wěčnu reju njeměniwu?
Štó stwórbu njepřeměrnju dźerži žiwu
A w rjedže, zo so ničo njezabludži?

Štó wodu waži, wětr a woheń kludži
A runu swět wě šćežku wjesć a křiwu?
Štó khowa so w tym majestotnym dźiwu
A we čłowjekach běh a brěmjo sudži?

To Bóh naš je, kiž knježi nad swětami —
Je spočatk wšoho, kónc a slónco naše.
Wón hlada nas, kaž pastyr khodži z nami.

Tuž k Bohu knjezej we zbožu, we straše
So modli wutroba, so klaka noha . . .
A blazń blaboce, zo njeje Boha —.

Kraloswěrnosć.

Hdyž čłowjestwo so přimać płuha poča
A twarić twjerde statoki a dwory
A wuměnjować plody sej a twory,
Hlej, kak so k cyłkej drobne mocy toča!

Zo z dobrej' čěrje zas pak njewuboča
A zbožo njezajědže z nowa z hory,
Jim staji tón, kiž w mudrosći je spory,
Bóh, krala, za nimž wšitecy w kraju kroča.

Haj, ze zakonja jeno rosće zbožo;
Tón brózdu, bróžeń, hródź, a jstwu a łožo
A cyły kraj a lud ze škitom kryje;

A porjad zakoniski wšitkim tyje.
Tuž, čłowječe, jón haj, budź mudry, měrny!
Budź Bohu džakowny a kralej swěrnny!

Lubosć k ródnej zemi.

Njech krasny swět je Boži, kuzło raja
Pak tola doma je a zawostanje.
Njeh druhdze tež so traje tebi khmanje,
Najrjeńšo tola doma mysle hraja.

Najslódšo dobre tebi hona baja,
Kiž kryja twojich wótcow dołhe spanje.
A domoj w bédach woła zastyskanje,
Hdžež přenja lubosć wutrobu či zaja.

Ta ródna zemja wša kće z lubosćemi!
Stać na njej cheu, hač hłowa budže běla,
Hdyž pasła mje a na klinje je hrěla.

Hdžež maćeřka mje kładła do kolebki,
Hdžež w džěle lale su so potu krepki,
Tam spać najlěpje budu w ródnej zemi.

Maćeńska rěč.

Kak lubuju će, slódka maćeńšćina!
Ju do kolebki dóstach z Božej' ruki;
Mać do rta wabješe jej' přenje zwuki
Mi, hdyž tak zaskakowach ji do klina.

Z tej rěču cyłe žiwjenje so spina —
Kaž škowrončk, hdyž so k njeju zběha z łuki,
Z nej wyskam sej a zynču jako bruki,
Z nej zdychuju, hdyž w duši poľno sćina...

O běda na horducha, kiž ju hani,
Kiž druhim zakazuje ju a bjerje
A zakoń přirody a Boži rani!

Tón njeskutk česć a zbožo z mysłow žerje —
Boj Boha so, wón šwika renegata!
Rěč maćeńska tež njebiesam je swjata.

Basnikowy wosud.

Štož basnik mysli, čuje w swjatej khwili,
Tu lubosć wšu wón do čłowjekow drjebi
A z rózemi jich žiwjenje jim debi
A z njebjes wysk a jasnosć k zemi khili.

Wón chce, zo zbožo bychu z nim sej pili. —
O běda, kak so powjedže w nich tebi,
Hdyž lubosć nimaju džě žanu w sebi?!
O njech so njebjo nad basnikom smili!

Na wotežku džě chcedža jeho přahać
A z wuzdu małych myslow za nim sahać,
Kiž wětrow kral, hdžežkuli zechce, bydli.

A chcedža, zo by stupał stup jich črjody,
A chcedža zamkać worjoła do kłódy,
Kiž slónca bratr we slóněnym hrodže sydli.

Kak so čini.

Hdžež w hłowje jasnosć je, zlět w myslach pjerje
A we wutrobje z płomjenjom so pali,
Duch do idejow tam kaž wětr so wali
A zběhnje móc a nowe zryje ćerje.

Tam črjóda wšědna wšědny khlěb swój bjerje
A kruwički sej pasu ludžo mali;
Wón sam pak myto sej a móšeń dali
A w žiwjenju ma małohdy so derje.

Błysk ducha, słowow raz a myslow skalnosć
So diskredituje za njenormalnosć,
A facit: Khmany k ničomu wón njeje. —

A brjucham tyje, prózdne bubnja heje. —
We smjerći zblědnje blyšć, so sypnu nulki,
Kaž meteor pak zběhnje duch so wulki.

Positivne džěło.

Duch serbski za tym hraba mój a hrjeba,
Što korjeń, zdónk je, štož nam byće kryje. —
Nět wěm, hdyž widžu, kak bur z džěła ryje,
Štož wšědnje za sebje, za swojich trjeba.

Preč z mudrowanjom prózdnym, kotrež jeba!
Do džěła dajmy so, kiž k traću tyje,
Kiž dawa khlěb a sylzy z wočow myje,
W nimž žórło žiwjenja, w nimž jeho deba!

Štóz Serbstwo dđeržeć chce a Serbow žiwic,
A nochce małuška za Serbow skřiwić
A ničo Serbam k zbožu dać a darić,

Serb žadyn njeje. — Štóz chce Serbstwo twarić,
Tón džělać dyrbi, zo by Serbstwo kěćło,
Hdyž žiwjenje je — positivne džěło.

Z wonka — z nutřka.

Hač na płač, njewěm, hač na směchi je mi,
Hdyž widžu, kak duch hajeka we womorje,
Hdyž widžu, kak so pozłotk lěpi k skorje
A slepy lud so wopoja ze lžemi.

Štó zańč ma korjeń, kiž so khowa w zemi?
Što pomha knjejski wóz na burskim dworje?
Hlej, ruda traje spody, hdyž na horje
Tež kčew a zeleń ze štoma so lemi. —

Hdyž zwonkny blyšć a nimbus zeslěkany
Je muž, njech pokaže, hač jadro khowa
So w nim a wutk, hač duch je k čomu khmany!

Štož štó je sam ze sebje, ze swojeho
Štož čěra sej a mjenej pódkow kowa,
To jenož móc je, skutk a myto jeho.

Wědomosć a wěra.

Naš rozum njeje z nas, je slónco z Boha,
A wědomosć přez rozum pruhi zběra;
Štož wučil Bóh pak sam, nam khowa wěra;
Stej z Boha wobej, dwoja jeno dróha.

Na morju mjeta ze zmohu so zmoha,
A kóžda swoju wodu z morja čěra.
Bóh wědomosći, wěrje móc a měra
Je. Z tym so změruj w zmohach, hłowa wboha!

Tuž njeduj, wědomosć, so: z ruki Božej'
So žiwiš! Z wěru na Boha so zložej
A slyš, što mudroch wučí z prawdu ličo:

Štóž čini, kaž chcył z mudrosću so puknyć,
Tón njewě, kelko čłowjek dyrbi wuknyć
A móc, zo zeznał by, zo njewě ničo!

Kultura?

Či wo kulturje džens najwjacy bledža,
Kimž nalěčo so za wušomaj puka
A z mozhow něšto jako z bróžnjow kuka —
Daj być; njech nop a nuchawu sej rjedža!

Su zbožażračcy; za kulturu žedža,
Kiž z myslow rjad a z dušow pokoj tłuka,
Kiž z čěła móc a z móšnje pjenjez kluka;
Preč z Bohom, z wótčinu, ze swójbu chcedža.

K nam njepósćelće z tajkej wučbu pósła,
Hdyž bychmy měli jeho traš za wósła;
Być cheemy, štož smy byli: ludžo, Serbja!

Njech druhim za kulturu mozhy swjerbja,
My w Serbach dawno wěmy: Naše kury
Nam jeja njesu šwarnje — bjez kultury.

Decorum externum.

Hdyž we čłowjekach mudrje hrać chceš muža,
So z ničim njedaj wonka wot nich lepić
A do jstwy nikomu so njedaj čepić
A kuknyć njedaj sebi do wósmuža!

Hdyž wěš, zo dom a wutroba stej łuža,
Wukń wot theatra swět a ludźi slepić,
Wukń woči jim a wuši ze lžu tepić,
Wšak wěš, zo slěpcam slepe woči słuža!

Ta farisejskosć we čłowjekach wšudžom
Ma skhow a pomha w swěće swoim ludžom,
Hdyž jako knot a sowa činki taji.

Dzeń budže pak, kiž z wočow storhnje masku
A złość a lesć a lžu nŕa slónco staji
A z hrodu storči na mazanu hasku.

Zbožo spokojnosće.

Dosć změje wutroba drje hakle w rowje —
Seř namjetaš, hdyž mjetaš na kopičku,
A najěsć móžeš z blachowej so lžičku.
Měj jasnu mysl a strowu móc 'nož w hłowje!

Budź dobrej' mysle, wšitko wužij strowje
A njehněwaj so na hornčeńsku škličku!
Budź spokojom, a tule zbóžnu škričku
Sej haj a hrěj we wutrobinym skhowje!

Tak z wjesołosću džělaj, jěz a běhaj
A z myslu spokojnej so sprócnj lěhaj! —
Khlěb zloty twjerdy, zymne złote ložo. —

Je-li chceš rozum wužiwać a zbožo,
Chcyj wjele radši žiwjenje bjez złota
Hač ze zlotom, hdyž na wósła će zmota!

Zbóžnosé bajki.

Pozłotka błyskot džěčo z ručku majka,
Z nim spokojene wšě su jeho žady
Štóz čuóow nadobnych a mysłow sklady
Je potorhał, tež ze zlotom sej hrajka.

We zlotu džěsću błyskota so bajka,
Kiž wowka baje za kachlemi zady.
Hdyž muž pak z pjenjez swět sej twari rady,
Kak prózdna hłowa, wutroba je tajka!

Za zlotom džěčo hraba njerozumne,
Dónž z bajkow swěty sebi twari rumne
A mocow wutroby a hłowy nima.

Hdyž muž pak nahrabnje za zlotom přima
A za nim jeno na swěće so drěje,
Hač zbóžnosé bajki w duši tomu kěje?

Na wjesnym pohrjebnišću.

Wokoł' cyrkwje hono leži swjate —
Kiž su na kemše so skhadžowali,
Hromadža nět w podzeńskej so sali,
Z nimi kerluše jich sobu wzate.

Mysle jich a žady jow spja jate —
Kak su na starosć sej dom swój brali
A na ródnej roli swěru stali,
Wšo jow wotpočuje w zemi spjate.

Módre zwónčki po rowach tuž zwonja,
Radosć lilije jim krjepja z rosu,
Róže rozpyrjene wónje ronja.

Kuzło z rowow zynči w džiwnym hłosu —
Hač z jich wutrowow so lubosć bucha
K nam a pyta wótcow raz a ducha?

○ * Tuskulum. * ○

Wonješko sestinow.

Do Tuskula!

Domoj, domoj, wujachlena duša!
Čorne éahnu mróčele za hory,
Ze syčenjom dźiwje njesu zmohi
Do mórskeho bjezdna křud a kwaklu,
Ze krwju wječorne so lije njebjo;
Wotsal bědu bije dobre křidło . . .

Doma, doma rozderdane křidło
Tam cheu hojić tebi, wboha duša,
Tam hdžež módri serbske so éi njebjo,
Serbske witaju ée módre hory,
Serbskich Musow njesu zlotu kwaklu
Z bajkow kraja wyskate éi zmohi.

Z wyskom zwonja Božich žitow zmohi,
Z wyskom škowrončk k njebju zběha křidło,
Z wyskom nosy swěrnej' prócy kwaklu
Serbski lud a spokojna sej duša
Ze žnjow zlotych twari złote hory,
Z wyskom na njón hlada miłe njebjo.

Tam, haj tam cheu sebi swoje njebjo
Twarić wysoko, zo zlóscow zmohi
Njemohle so dobić ćichej' hory.
Tam sej wuhojene spinać křidlo
Budže z worjołom a zběhać duša
A džak spěwać za złamanu kwaklu.

Tam wot Musow přahać cheu so kwaklu
Dać, hdyž do harfy mi kładže njebjo
Porst a za Serbow so modli duša.
Zwonić wysk a šumić budža zmohi
Móc, a lubosć nosyć budže křidlo
Mojej' Musy Serbam z ćichej' hory...

O zo jako w bajcy z dobrej' hory
Stanyło by zbožo! Hdžež pod kwaklu
Serb rži žadyn hdže, tam pěsnje křidlo
Nosyć dyrbi móc a lěk a njebjo
A stać jako jandžel, hdžež zle zmohi
Ćěło pne, hdžež w bédženju skhnje duša.

Doma křidlo z mocu, duša, zběhaj!
Z hory hladać cheu na zmohi a cheu
Ludej kłasć pod kwaklu pěsnjow njebjo.

Mój Tuskulum.

Na horje na khěžki dele hlada —
Po plonej so třěše móže khodźić.
Wot rěki so k horje tlóča khěžki;
K połdnju, k wječoru mam hory módre;
Wěže cyrkwinske ze wšěch stron strowja
Mje, k połnocy hola z kkmuru stoji.

Tak mój Tuskulum jow horka stoji.
Z hory po Serbach so rjenje hlada.
Puće, pola wšě a wsy mje strowja;
Hóle sym po nich běhać mohł a khodźić.
Jow sym wuhladał džě njebjo módre
Serbske džěčo ze słomjanej' khěžki.

Přez hrody sej česću tute khěžki,
W nichž je wołtař sta lět stał a stoji
Hišće serbskej' lubosće, hdžež módre
Woči swěru pasu, nan hdžež hlada
Pola sebi, mać ze skotom khodźić
Wě, hdžež Serbja worelowi so strowja.

Hona zmahowate z wónju strowja
Mje a róže delka wokoł' khěžki.
Z třěchi do polow a ke mši khodźić
Widžu lud a rjenje mi so stoji
Jow a woko přez tón krajik hlada,
Hdyž ktu wišnje, róže, zwónčki módre.

Fijałki hdyž radosé zwonja módre
A hdyž astry z mróza zrudnje strowja,
Pěsnjeř z Tuskula do wjeskow hlada . . .
„W njewjedrach duch serbski khował, khěžki,
We was so, na straži we was stoji
Nět, zo njemohł cuzy přez proh khodźić.“

„Přez proh Serb chce jow a dyrbi khodźić. —
Kějće njezapomnički wy módre
Serbskej' swěry! Duch njech serbski stoji
Jow kaž z worcla! Z kolebki njech strowja
Splahi serbske was, wy dobre khěžki,
Doniž z módrych njebjes slónco hlada!“

Z khěžki hdyž pak hlada sněh, cheu po jstwje
Khodźić, plesé do pěsnjow zwónčki módre —
Njech was strowja, swjatk hdyž džělo stoji!

Jutry.

Čiichi tydžeń na kónc k jutram khwata . . .
Jako z kamjenjom na dušach ćeži —
Bože jehnjo morjene do rowa
Položene z Golgatskeho křiža —
Z cyrkwjow do jutrownej' noey wyska:
Khrystus z mortwych stanył — Haleluja!

Z wěžow zwony šumja Haleluja,
Do wsow do polow won z cyrkwjow khwata;
Z mortwych stanył — z kerlušemi wyska —
Wumóženy z ćeřpjenjow a ćeži!
Khorhoń zmahuje so wokoł' křiža,
Hdyž je žiwjenje nam zběhnył z rowa.

Z nadźiju so zaswěća do rowa,
Hdyž so njese přez njón Haleluja.
Zabył na hórkosć, na čmu je křiža,
Domoj dobyćeř hdyž k svojim khwata.
Z černjow rostu róže, parole z ćeži,
Hdyž so kerluš wumóženja wyska.

Zemi nastyskało so bjez wyska,
Postawa sej ze zymskeho rowa.
Dobywa so ze mhłow, émow a éži
Na slónco, hdyž zwoni Haleluja.
Tomu napřečo kaž džěčo khwata,
Kiž róst zbudži, kéw a wón ze křiža.

Lubosé so kaž slónco swěci z křiža —
W zemi zazběhuje zynk so wyska,
Na zwjerch z khowankow so šmata, khwata,
Wot so mjeta émowu drastu rowa,
Serbskich křižerjow hdyž Haleluja
Ze wsow, z polow kaza zymskej éži. — —

Zo by dotrał lud w tej našej éži,
Modlić cheu so pola nohow křiža. —
Zazwoń, zaklinč, zašum Haleluja
Z hłosom wumóženja, z hłosom wyska!
Z nim njech zběhnje z bédneho so rowa
Lud a nowy raj sej twarić khwata!

Horjo khwata — Božo w našej éži
Z křiža wzmi nas, wumóž nas wot rowa!
A njech wyska w Serbach Haleluja!“

W nalěcu.

Slónco zemju wupłakanu hrěje;
Škowroněk za nju prosy, za nju spěwa.
Běła kwětka na zahrodže kćěje,
Z wóčka so ji sama roni radosć,
Trawku kiwa zelenu a pěseń
Woła ze zemje a wabi lubosć.

W zemi khowała so běše lubosć
Pod sněhom; hdyž slónco ćopłe hrěje,
Z jastwa dobywa so jeje pěseń,
Kotruž kós ze štoma do wsy spěwa,
Z kotrejž zyba lěsej nosy radosć,
Kotraž z kwětkateje łuki kćěje.

Z pychu błyskotatej wišeń kćěje,
Kaž by padła hwězdnych njebjes lubosć
Do ha'zow a zbudziła w nich radosć.
Z čerwjnym so ličkom jabłoń hrěje,
Hdyž so wokoł' meje k reji spěwa.
Cyły swět kaž lubozna je pěseń.

K wutrobje so dobywa ta pěseń
Mi, hdyž koło wokół' zemja kćěje,
Hdyž sej hono, lěs a luka spěwa,
Hdyž sej zemju na kwas prosy lubosć.
W myslach mi so hraba tak a hrěje,
Zo so z wočow zaswěća mi radosć.

W młódných žitach koleba so radosć,
Spodźiwna so po nich nosy pěseń;
Wona lubosć k ródnej zemi hrěje,
Kiž kaž parla z pótnych čołow kćěje;
Wona do wutrowow zynči lubosć,
Kaž mać džěsću do kolebki spěwa.

Z kóždym nalěcom so takle spěwa
Po polach a w myslach hraje radosć.
Do swěrneho džěła přaha lubosć
Nas, hdyž w žitach žołmi ta jej' pěseń,
Tak zo z mozla jako róža kćěje
A kaž woheń našu swěru hrěje.

Słónco z njobjes hrěje, zemja kćěje,
Škowrončk spěwa. O ty dobra pěseń,
Radosć Serbam zwoń, hrěj Serbam lubosć!

We hwězdnej nocy.

Měsac, nócny knjez, na njebju stoji,
Złote woweki pěstoni a pase.

- Wětřik na łopjenach ležo soni,
Licow pleńčo dótko dych so mjehki.
Słódko tak a lohko bywa duši,
Hdyž do myslow pada kuzło nocy.

Mak na zemju trusy ruka nocy;
Khěža při khěži kaž sparna stoji.
Wodych woloženja éehnje z duši,
Słódki són hdyž mučne mysle pase.
Rěka, hdyž ju błyskot majka mjehki,
Tula w starych wjeřbach so a soni.

Pod hwězdami so tak něžnje soni . . .
Dych so Boži nosy z křidłom nocy
Z njebjes k nam a miły hlós a mjehki
Duši zynči, hołk hdyž z měrom stoji.
Na njebjesach hdyž so hwězda pase,
Hwězdy skhadžeju tež w ćichej duši.

Tajne kuzło ćichej' nocy duši
Tyje; hwězdam słuha, z nimi soni;
W Božej miłosći a mocy pase
So a srěba pokoj hwězdnej' nocy;
Wšo hdyž koło wokoł' spi a stoji,
Čuje swojej' křidłow hibot mjehki.

Jako zwonow wječornych spěw mjehki
Hiba w pokojnych so myslach w duši;
Miły blyšč kaž měsačkowy stoji
W nich a wo blyšču, wo zbožu soni.
Manna pěsnjerjej su hwězdne nocy,
W pěsni jich wón z ćicha mysle pase.

A štož w pěsni křewi nas a pase,
To je hwězdnych njebjes wotblyšč mjehki.
Spěw najrjeńšo kće a křewi w nocy,
Hdyž je hwězdow měr a miłosć w duši.
Pěseń z hwězdu poswjećena soni
Jako hwězda, kiž na njebju stoji.

Hwězda w pěsni stoji a w njej soni . . .
Njeh, hdyž pase tebje w ćichej nocy,
Mjehki hwězdow blyšč a měr je duši!

Na žnjach.

Prěnje pod woknami wjadnu róže,
Lipy zaswěćeju na žolě hwězdy.
Žita běla so a kłosy złote
Po zahonach šumjo kěrluš khwalby
Radosć rólnikej do bróžnje zwonja;
Bože slónco z kólnje kosy kaza.

Serpy brać a kosy klepać kaza
Hospodař a žnjeńcam tyka róže
Za klobuk, a dwory z wyskom zwonja.
Hdyž du domoj z njejjes blěde hwězdy,
Žnjeńcy — w tym su do česće a khwalby —
Čahnu won a strowja slónco złote.

Kaž na kwas a reju, na žně złote
Khwataju, hdyž zrały klós jim kaza.
Dobyc žnjeńc chce kóždy tej' sej khwalby,
W džěle być, hdyž k ranju zaktu róže,
Z džěla hić, hdyž zaswěća so hwězdy.
A jich spěwy ze wsy, do wsy zwonja.

A jich spěwy z pilnym džěłom zwonja . . .
Mozle jim kaž pjeršćenje su złote,
Pótno krjepje na čole kaž hwězdy. —
Hnuty na nich hladam; mysl mi kaza
Rucy styknyć za nich, wić jim róže
A jim zanjese mócnu kěrluš khwalby.

Pilni žnjeńcy, wy najwyššej' khwalby
Hódni sće. Wam k česći hrona zwonja
Mojich pěsni njech a ktu jich róže!
W harfje hraju waše porsty złote
Mi a spěwać waša swěra kaza.
Žnjeńcy, wy sće serbske naše hwězdy!

Swěćće, swěćće nam, wy dobre hwězdy!
Wy sće pycha nam a žórło khwalby.
Hdyž mi lubosć swěru spěwać kaza,
Waše kosy po polach ju zwonja.
Wy sće w serbskim ludže jadro złote,
Wy sće w našej bědže naše róže!

Hódne khwalby dno je džěła złote —
Wutrać kosy zwonja, serp nam kaza;
Róže, Serbo, w žnjeńcach maš a hwězdy.

W nazymskim wichorjenju.

Ze sewjera po kraju wětr hraba,
Přima z ruku mrózowej a pjerje.
Po polach, po łukach skorži bolosć,
Jako stysknosć éhnje přez lěs éichi.
Kějateho lěca zwjadle zbožo
Z němej sylzu wleče so do rowa.

Lisćo blědnje, žoltnje, kaž by rowa
Bojało so; čerwjeń k licu hraba,
Hdyž chce z mocu wukhować sej zbožo.
Wichor do štoma pak bóle pjerje,
Zo so z wočow k zemi roni éichi
Plač a pod štomom so syda bolosć.

Z łukow njese zwjadlych kwětkow bolosć
Mhla jim tkajo košulku do rowa.
Wšudže zrudno je, kaž pjatk był éichi. —
Za wutrobu čłowjek w straše hraba,
Hdyž tak bjez smilnosće wichor pjerje
A kaž kat tu daji zeńske zbožo.

We wutrobje ćiche pytam zbožo,
Hdyž so wonka z bědu wita bolosć.
Křidło w nutrinach za zbožom pjerje,
Kotrež smjerće njeznaje, ni rowa.
Hołk hdyž wonka do žiwjenja hraba,
Nutřka sebi twarju kućik ćichi.

Zbožo přez wšě zboža kućik ćichi,
W kotrymž zakryte so hrěje zbožo!
Z woknom hladam, kak so zawisć hraba,
Kak na njeprawo sej płače bolosć.
Z woknom słyšu zbožo stonać z rowa,
Słyšu wrěšćeć, hdyž křud zlóstny pjerje.

Wonka wichor howri njech a pjerje
Jeho zlósc, ja swój mam kućik ćichi.
Jow cheu džělać za Serbow a z rowa
Zběhać pomhać jim jich móc a zbožo.
A mi zbožo budže, Serbam bolosć
Hojić, za nimi hdyž běda hraba.

Wonka hraba wichor njech a pjerje;
Ćichi kućik kryje moje zbožo. —
Stara bolosć stawać z rowa njesmě.

W zymje.

Mróčele so kopja šěroběle —
Smjertnej haći nazymskej so pěsni
Dych, hdyž mróz za khoru šiju přima.
Z ćicha, pomału so drobny saje
Sněžk, a pola, łuki rano kćěja
We mrózojtych hwězdow jasnej pyše.

Zemja błyskoce so w čistej pyše,
Hdyž so hwězdy z njebjes saju běle.
Keŕki, štomy jako w meji kćěja,
Zasłyšeć pak njeje mejskich pěsni.
Sněh so wodnjo, w nocy saje, saje . . .
We wsach, na pućach so knjejstwa přima.

Sankow, smykawow so hólčec přima,
Běha, brodźi po sněhowej pyše.
Njeh tež wječor doma swar so saje,
Přeměrić te sepje dyrbi běle;
A móc w lodowej so hrěje pěsni,
Módre, čerwjene zo lica kćěja.

Poľne bělych róžow wokna kćěja,
Hdyž do bělych barbow zyma přima.
Wonka na sanjach so lubi pěsni,
K lóštnej rejcy spěwa bělej pyše.
Zajac za włosy so drapa běle,
Hdyž na kožušk hońtwjeř z třělby saje.

Njeh so wěje wonka, njeh so saje,
Wowcy za kachlemi bajki kćěja.
Hdyž je wonka wšudže wšitko běle
Zawěte a sněh za durje přima,
Nutřka w štyrjoch sěnow ćoplej pyše
Dźije wo złotych so hrodach pěsni.

W ćichej samoće spi kuzło pěsni;
Jako slónco do jstwy z nich so saje,
Zo sym w zymje jako w mejskej pyše;
Wjesela najrjeńše doma kćěja.
Musa pěsnjerja ze črjódy přima,
Doma dawa parole jemu běle.

Hdyž so saje sněh a běle wonka
Wšo a wokna kćěja w zymnej pyše,
Jstwička přima mje, sym dobry pěsni.

Boža nóc.

Zyma piska wonka; nutřka hrěje
We wutrobach wjesoly so pokoj.
Po wšitkich so khěžkach we wsy swěći.
Džěćom swěća woči so kaž hwězdy;
Wobradžejo po wsy jězdzi Bože
Džěćo, hdyž so bliži k Božej nocy.

Zajało je kuzło Božej' nocy
Cyły swět a z lubosću jón hrěje.
Dopjelniše su so sluby Bože;
Njebjo rosuje na zemju pokoj,
Swětło, wulke přez njebjeske hwězdy,
So nad Betlehemom w nocy swěći.

Z wutrowow a z wočow swětło swěći
Starym so a młodym džensa w nocy.
Do hrodow a khěžkow jako z hwězdy
Blyšč so saje, tajne płomjo hrěje.
Nuzy tež a bėdže blyšč a pokoj
Njese lubosć jako džěćo Bože.

W dušach dobrych hiba jadro Bože
So, hdyž lubosć z Betlehema swěći.
Jako z jandželowym křidłom pokoj
Khila so do bědy zeńskej' nocy;
Wěra džěćaceje duše hrěje
Zas a zběha ze čmy hasle hwězdy.

Hajće džěsću jeho młode hwězdy:
Njewinosć a wěru — kuzło Bože,
Kotrež zbožo, měr a radosć hrěje
A kaž hwězda w čmowej nocy swěći!
Tam, hdžež mocy wuja hrěšnej' nocy,
W duši sprahnje kužoł zboža — pokoj.

Zwońće, zwony, do statokow pokoj,
Čichi blyšć do dušow sajće, hwězdy! —
Z khěžkow khwataju do Božej' nocy,
Witać we žłobjatku džěćo Bože.
Cyrkej ze swěcami wša so swěći,
Kuzło Božej' nocy kće a hrěje.

Bože džěćo wobradžeje, hwězdy:
Wěra swěći njech a hrěje lubosć!
Pokoj čłowjekam kěj z Božej' nocy!

W samoće.

W samoće za ěichim duchej tyje;
Žórło mysłow w njej a mocy kryje
So. Duch Boži přez samotu wěje,
Swjeći wolu, móc a mudrosć hrěje.
Ze samoty jako z raja zwoni,
Kuzło zboža w njej a pokoj soni.

W ěichej nocy jenož hwězda soni —
Ćichosć twórnej mocy mysłow tyje.
Musa z ěicha zynči, z łaha zwoni,
Do samoty klink a kuzło kryje.
Pěseň při nócnej so swěcy hrěje,
Hdyž dych genija přez jstwičku wěje.

Hdyž kaž doklinčace, zwony wěje,
Na čole kaž mjetel mysl mi soni
A mi modlitwa so w duši hrěje,
Tajki čas a tajki dych mi tyje —
Wjacy so a lěpšej' mjedže kryje
We zwonu, a móčnišo zwón zwoni.

Āola durjow z časami čas zwoni,
Hač smy doma, a kak z myslu wěje.
Doma je, štož w ěichej duši kryje
Poklad; tomu w samoće so soni,
Tomu doma swójskosć ducha tyje,
Hdžež so zbožo hromadži a hrěje.

Njezhuš sebje; hromadž, štož ěi hrěje
Pokoj! Mysle ěisć, zo ěisće zwoni
Z wutroby! Štož w tebi tebi tyje,
Haj a nič, štož z hroznym dychom wěje!
Wodać wšem a zabyć wšo, štož soni
Wječ, wěr, njebjo we sebi to kryje.

W samoće so kužoľ zboža kryje,
Hdyž ěi mysle ěisći, swjeći, hrěje.
We wutrobje tajkej pěseň soni,
Jako w harfje Aeolowej zwoni.
Genius přez ěichi kućik wěje
Dawajo, štož wobydlerjej tyje.

Soni pěseň we jstwićcy a zwoni —
Štož ji tyje, njech kaž dejmant kryje!
Štož ju hrěje, njech kaž echo wěje!

○ * W stopach časow. * ○

Pasmo balladow.

Rejowarcyne myto.

A z harfy klinči a z pišćełe wysk
A z wočow radosć so směje.
A kóžde woko je woheń a błysk,
Hdyž winko wutroby hrěje . . .
Kral Herodes narodny swjeći dzeń —
Wšěm ze rta so waleju juski a směchi,
Hač kudźerje noša, hač sněhi a plěchi . . .

Tak jěsće, pijće a wjeselće so;
Wšej khmurje cheu hłowu zrazyć!
Njeh běda wali so na toho,
Kiž dzeń cheył mi wjesoły kazyć!
Kral woła do hosćow a plenči so
Ze bratrowej žonu, z Herodiadu,
Kiž domoj měł wuhnać na Janowu radu —

Tu do jstwy Saloma drypoce stup,
Kaž pisana mjetel so nosy.
Sněhběły so za hubu smějkota zub
A čorne so kudźerja włosy;
Ji z wočow so zaswěća samón błysk,
A młoduške jeje so błyskoce čěło,
Kaž z róžow a lilijow cyłe by kěěło.

A skače â wjerći â wobroća so
A kłoni so kralej a khila;
A z wóčkomaj kiwa mikotajo
Kaž w jězoru wabjata wila.
Na nju wšitecy su rjenje so zahladali;
A wšitkim přez žiły krew so tak lije
A do rjebłow njemdrje wutroba bije . . .

„Běž po Salomu mi, Herodias,
Po rej'wańku w kuzlańskim smějku!
Hdyž rozwjesełiła wšitkich je nas,
Ja mytować cheu ji tu rejku.“
A khwatnje so zebra Herodias,
A čerćica šukota džowey do wucha,
Zo Saloma z hrózbu, ze třepotom slucha:

„„Jan z horow judejskich w jastwje je,
Tón surowy njepřećel naju;
Wón z hrodu wuhnać chce tebje a mje,
A było by po naju raju —
Hlej, kral tebi da, štož budžeš sej přeć;
Tuž čin mi, Saloma, po mojim słowu
A wuproš sej wot njeho Janowu hłowu!““

A Saloma krala majkoce
A za šiju jemu so wěša,
A syda so na klin a plapoce
A do słowow hubički měša . . .
„Praj, jandželko, što sebi přeješ, ja wšo
Ći dam, a była-li počojca kraja,
Ći dam; moju přisahu njebjesa znaja!“

A Saloma šukny do wucha jom':
„„Daj přinjesé mi Janowu hłowu!““
Kral zatřasny so, tola z płakanjom
„„Daj Janowu, daj mi tu hłowu!““
Wona zazdychny zas. Kral skhmuri so wšón
A zrudny do jastwa pósła kata —
A na zemju kuli so hłowa swjata — —

A Janowu hłowu Herodias
Před krala na blido staji:
„„Tak zahinyé dyrbi prošeŕski pras,
Kiž wysk nam a wjeselo daji
A duje so z hubu khrobolatej.
Nět bjez stracha byé a baé sebi směmy,
Hdyž stuleny skhrobłuch a hubak je němy.““

Ale nichtó so njehiba, njewyska,
Kaž z hromom by do domu zjěło;
Tak zrudna, tak ćicha cyła je jstwa,
Kaž na marach stało by ćěło.
A hroza hraba jich, strach a stysk,
Hdyž hrózbniwje po jstwje wudźěratej
Tej zatrašnej woči z hłowy sćatej' —

A sylzy so kralej tak waleju
A hrozy warja so we rće:
„Preč ze psami z hrodu će zešćuwać chcu,
Ty z wohnja mi pušćeny čerće.“
Kral třepoce, blědnje a zwjeze so znak,
Hdyž hrózbniwje na njeho wudźěratej
Tej zatrašnej woči z hłowy sćatej' — — —

Neronowe swěcy.

Sumješe wysk pod njobjeskej třěchu,
W kejžorskich zahrodach hosćiny běchu;
Nero bě cyły přeprósyl Rom.
Kejžor nosy a naliwa w spěchu,
Nosy a naliwa kejžorski dom . . .

„Zběžkařska mysl při mjasu a winje
Kničomnej drapje bórzy so minje;
— Kejžor při sebi rěči sej tak —
„Do myslow pokoj wino ji linje,
Polěze dom kaž nažrany rak!“

Spěwarjo spěwaju, hudźbniacy hudža,
Woheń a wjeselo z wutrowow budža . . .
Kejžor nět sam spěw spěwa jim swój . . .
Nerona khwala, Nerona sudža,
K Neronej tłóči so plenčakow rój:

„Přez tebje naš je kejžor, Homero!
W rucy ma swět a pěsnjeřske pjero.
Wyskajće, Romjenjo, wjeselće so;
Pěsnjeř a spěwar a kejžor je Nero!
Wyskajcy padajće na koleno!“ — —

Slónco stupaše za Apeniny,
Padachu k zemi wječorne sčiny —
Kejžor jim kiwny: „Přiwjedźće nět
Nazareniskich na wjeseliny,
Nowy zo dźiw by wohladał swět!“

„Do kožow jich do kosmatych šijće,
Wolij a smołu wot wonka lijće,
Přez kožu sčehnće džělowy měch!
Z rječazami jich za štomy wijće,
Ja hdyž wam kiwnu, zapalće wšěch!“ —

Kur so a dym do zahrodow wali,
Zaswěći so kaž w kejžorskej sali,
Přeslapny hosćow rejowańskich.
Sto so čłowječich swěcow tam pali,
Křiči so, zdychuje, žalosci z nich . . .

Hosćo so stupja, hosćo so čěrja,
Hosćo so třasu, hosćo so ščerja,
Nero hdyž řeči: „Křescenje su;
Na našich bohach a na nas so měrja.
Poswěćić k rejam z nimi wam cheu!“

Wyskaju hosćo: „Wjelež dže dróhow
Na zemi tež a wjelež je nohow,
To hišće došlo do Roma njej':
Nero je přez olympiskich bohow;
Takle tam zaswěćić njemóža sej!“

Kejžorej hordosć do mozhow zjima,
Poručí dźiwje: „Přiwjedźće Prima;
Hordych mi blaznow wón nadawał je!
Woheń hdyž hubaka powuzepřima,
Zaćeri zlósc, kiž ze zubow chce!“ —

„Přibijće jeho na štom najwyšši!
Kak lud kejžorej wyska, njech słyši! —
Hej, njej' dušnje ěi horjeka tam?
Blazniwy Nero takle ěe pyši,
Ze žerdžu wina ěi porjedži sam.“ —

We wohnju pikoce, we wohnju praska,
Čłowječa swěca pušći so zwjazka,
Ze štoma zjědže kaž žehliwy zmij.
Wichor hraba, do płomjenja mlaska,
Běži kaž kóčka přez tepichi . . .

Zakřiknu hosćo: „Hoj, žehliwe wozy
Z njebjes! To njezbožo łaka na prozy!
Poběhńmy škitać Penaty a dom!
Nero hdyž spyri so w nadutej hrozy,
Zamiškri hišće, zapali Rom!“

Ad bestias.*

Holk kaž na morju šumi po kolosseju —
Wot areny k njebjesam wysoko
Tysacy witaju, tysacy strowja so,
Kaž byli hosćo prošeni na kwas a reju.
Romjanow žort a Romjankow směch
Lěta kaž błysk a měri z nim spěch . . .
Spody nich što to hroznje tak ruje
A jako z pincow dudławje wuje?

Z dobom woćichny hołkot — kejžor so bliži,
Ze rtow tysacam zafiči: Caesari
Salus! Kaž morjo z wohnjom so zawari,
Horje zběha so wysk a dele so niži.
Kejžor so kłonjo džakuje jim,
Kejžor so syda, Romjenjo z nim;
Kejžor nět rozkaz popušćí z huby,
Z wótrym so hłosom zatrubi z tuby.

* Před dźiwje zwěrjata.

Do areny starca wojacy wleča,
Z rječazom k zemi za nohu připinu —
Wšitke so woči na starca wulinu:
Wokoł' wobliča włosy sněhběle ćeča,
Skhileny tył a zlemjene žro,
Z wočow kaž z hwězdow pak zaswěća so —
Biskopa Klimanta w měšniskej drasće
Zwěriska roztorhać maju na časće.

K ludej zarěča tribun praetorijanow:
„Wozjewjam w mjenje kejžora Decia:
Lawy njech kosće ze stawow wuwija
Klimantej; wón najhórši je ze křescíjanow.
Njebjeskich bohow wusměša nam,
Ranjeny, hanjeny kejžor je sam.
Romjenjo, nic na sněhbělu hłowu,
Na złość hladajće na biskopowu!“

Z tuby zawu so. Pod zemju železne khlěwy
Wotewrja so, w nichž zahuba łakajcy dli.
Wujo z nich z hrózbu wuwala lawy so tři . . .
— W hubach wjazle su žorty, zašle su směwy —
Rujo do skoku zahrabuja,
Na starca wosrjedź zaskakuja . . .
Tula so k njemu — što tež to maju? —
Mórčo kaž kóčki měrnje sej baju.

Decius hlada, hladaju ludžo bjez dycha . . .
Klimant z hłowu so zruna: „Kejžoro, hlej,
Klimant ěi hanił ni bohow ni kejžora njej’!
Štož mi k hańbje sy sudził, moja je pycha;
Zo sym bjez winy, Bóh je mi swědk,
Twój hdyž je bjez mocy tyranski srědk!“
Zwěriskam rěči, zwěriska majka,
Lawy su jemu kaž džěćatku hrajka.

Z tuby zawu so zatrašnje. Zašćerča durje,
Leopardow z nich na dobo wuskoči pjeć,
Klimanta stulić, kejžorej spokojić wjeć.
— Lawy pak Klimantej su kaž škitace murje, —
Z wopušu pjeru, so měrja na skok,
Wija so na prawy, na ľěwy bok . . .
Haj što na dobo přestanu korčeć?
Lěhaju so a započnu smorčeć.

Po kolosseju běha so, woła so, křiči:
„Pušć jeho, kejžoro, twój je zelhany sud!
Bóh, kiž škituje takle, hoły njej’ bład!
Z njebjes njewołaj wjeć! Nazarenski ěe znići!
Znići tebje a twojedla nas!
Nowy so na swět hotuje čas! . . .
Kejžor ze złósću helskej so spyri,
Zarjewi z hłosom, wo blido dyri.

Ž tubow ruje kaž z hrimotom do kolosseja.
— Klimant k njebiesam rucy stykuje,
Za sebje nic, za Romjanow zdychuje —
Zwěrinske khlěwy wšitke so dozwotewrjeja.
Tigry a lawy ze wšitkich stron,
Hrózbniwy luski je, hołk je a zhon . . .
Tola kaž kuzło z njebies by padło:
K biskopej tuli so zwěriskow stadło.

W ludźoch howri kaž ze slóncom roztata rěka,
„Z tobu bohoyo njejsu, sam sebi rjeknú!
Přehrał zelhanu hru sy, kejžoro čeknú!“
— A jako z wohnjom šwikany Decius čeka —
„Klimant z tej wodu dyrbi nas myć;
Křesćenjo chcemy z Klimantom być!“
„„Džak tebi, Božo, chcedža być twoji!““
W zwěriskach Klimant kaž w jehnjatkach stoji.

Karla Serbam předuje.

Serbow němski Karla běše zbił,
Za to jich najradši nět by křčil.

Serbja bojachu so němskej' wody,*
Z kotrejž palachu jim wsy a hrody.

Njerodžachu zbožo němskich bohow,
Kotřiž brodža we krwi wyše nohow ...

Karla zakhadžeše, bě wšón zły,
Hroznje kleješe na serbske psy. —

Radžeše sej dołho z Hrabanom,
Kak sej zawjesé z twjerdym pohanom.

„Před so sebi přińć dam Serbow jatych,
Wy pak prošće za nich wšitkich swjatych!

Hdyž jich přemohł wojeŕski mój mječ,
Ty jim z křćeńskej wodu duše swječ!“ — —

„Dajće ze křćeńskej so wodu myć;
Bratŕa sebi dobri chcemy być!

* Němska woda = křćeńca.

Křćeńca ludam twari jednotu,
W myslach tupi złość a hroznotu.

Strasće z dušow stary zmylk a bład,
A kaž z nalěcom so zhraba lud!“

Takle rěčeše jim kejžor lestnje,
Miłoš wjeřch pak wotmołwješe čestnje:

„Što nam pomhać budžeš z wodu křćeńskej,
Sam hdyž nječiniš po kazni sćeńskej?

Zbožo lubiš nam a kazaš měr,
Krew pak twojeju je nohow ćěr.

Knjeza bijateho liza pos —
Psy my njejsmy, k wutrobje sej woz’!

Serb ma česć a rjap a mysl a nop!
To njech kejžor wě, to wě njech pop!

Wam su brónje falš a lža a lesć,
Nam pak sprawna mysl a rěč je česć.

A hdyž do procha nas mohl by zbić,
Ze krvju nihdy njebudžeš nas křćić!

Našich lučinow was wabi skót,
Našich polow wabi złoty plód.

Syć a žnjeć a drěć so nochce wam,
Ale skót a plód brać pohanam.

„Štó chce křćený być?“ Ze zlobu ržicy
Kejžor džeše; zawołachu wšitcy:

„Nohcemy nic křiža měć, nic křćeńcy,
Radši wšěch nas zwěšej na šibjeńcy!“

„Mjelće, serbske psy wy poklate!
Słowa zadaju wam njeswjate.

Cyłego wam njewostaju nopa;
Móc a dowolnosć mam wot biskopa. —

K džělu, wotročy a wojacy!
Na šibjeńcu lud tón šćerčacy!

Z hłowu k zemi knjezow, wójwodow,
Na nich zešćuwejće črjódu psow!

Psy njech z hłowow žeru émososć bludu,
Z wutrowow njech žeru złosć a brudu!

Dosć sym z dobrotu jim rěčał sam.
Psy nět pohanskim njech rěča psam!“ — —

Hoj, to hrozna běše běhańca!
Hoj, to helska běše rězańca!

Z klećom šibjeńcy a z rućom ržachu,
Psy so wujo na nje zatorh'wachu.

Psalmy měšnicy a litanije
Spěwachu a hymnow melodije . . .

Slónco wóčko wodžěło sej bě;
Jemu hladać hrozno bě a zlě.

Do kroniki pisny Hraban knjez:
(Na kolenje bě so modlo zwjez').

„Karla w Serbach sćenjo twari nam
Ad majorem Dei gloriam.“

Z njewjestu domoj.

Swanahilda, rjana Němka mloda,
Dobra běše Bólkej mlouduchej;
Bólko, Serb ze županskeho roda,
Běše z cyłej dušu dobry jej. ---

Nade brjohom lěwym Łobja rěki
Leži Sokolnica, twjerdy hród;
Tołste wěže stoja pódlu, překi,
Wokoł' hrodu z kamjenjow je plót.

Konrad na wysokej Sokolnicy
Knjez a nan bě Swanahildžiny.
Ludžo jemu posłuchachu wšitecy,
Z knjezom wulkeje bě krajiny. —

Němcy ze Serbami wulke wójny
Dołhe, dołhe lěta měwachu;
Bólka, župana ze serbskej' Khójny,
Na hród Konradowy zajachu.

Bólka hladali su z krutym wokom;
Swanahildy njejsu hladali,
Kotraž ranjena z tym slódkim kłokom
Kreń a mysl tež Bólkej rozpali.

Hdyž pak njesmědžeštaj hībnyć hubje,
Woći najimaštaj za pósłow.
We wutrobje němej džeń a hłubje
Lubosć ryješe sej tajny skhow.

W nocy ćichej zetkaštaj so skradžu;
Swanahilda mjelčo zašepny:
„Mjelč a njepřeradź so, prošu, radžu;
Twoja smjerć a moja była by!“

Po wójnje, hdyž pušćić cheychu z hrodu
Bólka, raz so hišće zetkaštaj.
Wobjimujey Swanahildu młodu
Bólko zdychny: „Njebjo, škituj naj“!

Luba, hlej, móst natwarił je kruty
Namaj přeze Łobjo dobry lód;
Prjed' hač k morju zebjeru so škruty,
Naju lubosćam wón budže skhód.

Słuchaj, što je wumyslił sej jaty!
Z konikomaj k Łobju přijěcham,
Hdyž ćmu z křidłow pušći wječor pjaty;
Ty pak pod skału mje čakaj tam!

W nocy pojedchamoj k mudrej žonje,
W lěsu bydli, znaju dawno ju,
Druhu potom nóc k połnócněj stronje,
Hdžež mam wuja w hrodže při morju.

Tam smoj w měrje, doma njech so zlobja.
Chceš-li ze mnu, Swanahilda, praj?“
Swanahilda košo jeho wobja:
„„Bólko, njebjo škituj lubosé naj’!““ — — —

Z prawej' strony Łobja běle dwory
Do kraja nutř leža, rjana wjes,
A hród rjany na nju hlada z hory;
Bólko, župan serbski, w nim je knjez. —

Bólko na puć wšitko spřihotowa;
Sebi z konjow wubra walacha,
Swanahildže kobłu bělu skowa;
Na prečki so k Łobju z nimaj da.

Třeći džeń juž wětřik z ćopłej hubu
Wot połodnja na sněh dychaše.
Štó wě, z kajkej k Łobju duje trubu,
Bólko sebi řeči we straše.

Spěšnje jěcha, z horcej dušu prósy.
Hižo hotuje so slónco dom,
Šěra mhlá so w starych štomach nosy.
K Łobju dojěchał bě z wječorom.

W lěsu nutřka konjej k dubej zwjaza,
Wowsa jimaj poľny pojsny měch,
Z pleńčkom přećelnym jěsć jimaj kaza.
K Łobju nozy njese khwatny spěch.

Łobjo pikotaše, pukotaše,
Porskaše a praskotaše lód;
Bólkej, hdyž so masa, tasa, zdaše
So, kaž z dala by so swěcił hród.

Měsac z mróčelow so nětko doby;
Lód so swětły hišće błyskota,
Bólkej strach so wali wot wutroby,
Srjedža morská wšak a bubota.

Srjedža kruch so wjerha, wjerći, wala
Ze škrotami w dźiwjej njewoli;
Bólkej žiły z wohnjom so tak pala;
Přez te přeskoču, so khroboli.

A bě napřećiwo Sokolnicy —
Hdžež so k Łobju khila skalina,
Bólko hlada z wjesołosću ržicy:
Swanahilda rucy wupina.

Na lód Bólko skoči: „Lodo dobry,
Khwilku hišće swětly dzerž mi móst!
Swjadowito, přez tych škrutow hobry
Spomhaj mi; mój šwarny džě je zróst!“

Z khroblej nohu do škrutow so měri,
Lubosć jemu křidło je a škit.
Njeh tež zubiskow so tysac šćěri,
Bólka dzerži, wjedže Swjadowit . . .

„Bólko luby!“ „Swanahilda moja!“
Jimataj so z wohnjom lubosće.
„Njebjesa, hlej luba, k namaj stoja,
Mje su wjedle jako po mosće.“

Njeh tež škruty porskaju a korča,
A kaž wjelki ruja, šćowkaja,
Wjeřšni horoka tam naj' njezastorča,
Dowjedu naj' přez nje do raja.

Swanahilda, pój a zandžel woči!““
„Škituj naju, Božo njebjeski!“
— Swanahilda zdychuje, hdyž kroči —
„Wjedź přez škruty naj' a přez wrjeski!“

Hdyž staj došloj, hdžež te škruty hroža,
Bólko kaza: „Nětko za šiju
Mi so powěsń! Mje dzerž ruka Boža,
Zo so žiwy přez nje přebiju!“

Kak to mlaska, praska, piska, porska,
A so zběha, kopi hrózbniwje.
Ze sochorom do nich Bólko morska,
Stupa kruće, stupa keďzbliwje . . .

„Swanahilda, Swanahilda luba!“
„„Bólko mój, mój Bólko złoćany!““ —
Škruta porska, pjerje, hraba hruba
Zasłyšawši zakřik njerjany. — —

Čorna mróćel měsac wodžě blědy;
Wichor ze štomow so wuwali
Do Łobja, zo słyšeć što bě lědy,
Škruty hrozne hroznje wukhwali. —

Škruty porskaju a rjehoceja,
Su kaž jězdni jimaj po boku;
Šumi z nich kaž hercow dźiwja reja,
Wichor praska, pjerje do skoku.

Na kwas z nimaj jědu škruty k morju,
A z nich jako sylzow běži ćěr.
Wonaj wukhowanaj staj pak horju
Tam, hdžež na dnje hłuboko spi měr.

Stawać njezechce so z toho loža
A z tych rjanych mjehkich poslešćow.
Bjez hinjenja budže kwětka zboža
Kěćć, hdžež lubosćow je swěrnny skhow — —

Skamjenjenaj mlyńkaj.

Mlyńkaj z Kozaric a z Kukowa
Běštaj wody dla we wulkej zwadže;
Kóždy heja běše dubowa,
Nikoho sej njebjerještaj k radže.

Přede wšěm hdyž k jutram džěchu stupy
A hdyž boran wolij biješe,
Zlě bě. Z hubu khromy nic a tupy
Žadyn, kóždy helsecy kleješe.

Kruće zyma běše třeskała,
W rěcy wumjerzło bě wody wjele;
Koło zastało by bjez mała.
Bjez wody pak hubjenje so mjele.

K jutram wosuchi pjec cheychu sej;
Z wotkal brać pak čerstwy wolij lany?
W deleńcach bě hołk a dyrdomdej,
Ale nihdy žadyn wolij lany —

Do Kukowa młyńk so z Kozarie
Přihna, wón tak pyrješe so z hněwom.
Hoj to běše, džěše plac a plie
Z rukomaj a z njekemšacym spěwom.

„Ty mi wodu šlaháš, pušćeš do lukow,
Kozarčan do Kukowčana ruba,
Skupy bězmanje ty poňny lžow,
Křiwych přisahow ty helska truba!“

Kukečan tež prajić jemu wě:
„Ty mi w nocy lazyš do deleńcy,
Pasy rozřezuješ mi a slě. —
Zo by bórzy bimbał na šibjeńcy!““

Dale hórje na so spěwataj
Zakliwajcy, zo so zemja kwěka —
Darmo hlupakaj so storkataj,
Hdyž je nimale bjez wody rěka. —

Beno, swjaty muž, wot Hodźija
Přijěcha tu runje po tej licy;
Wón bě knihu ewangelija
Přinješ Serbam we swjećenej rucy.

Zasta: „Dobraj mužej, prajtaj dže,
Što a pře čo klejetaj kaž djasaj?
Bóh na tajku hubu placa zlé.“
Wonaj jemu: „„Ty so dale masaj,

Abo to so hladaj pjasćow naj’!““
Wón pak: „Rozuma mi wužiwajtaj!
Po sćenju cheu swjatym zjednać waj’;
Što so wadžitaj, mi z krótka prajtaj!“

„„Do kuchnje, do pincy, bruchačo,
Hladaj, njetykaj do naju nosa,
Abo do tebje so, nuchačo,
Damoj!““ sygotataj kaž bjez hłosa.

„Aj, wój bjezbóžniskaj hrěšnikaj,
Zo by huba wamaj radši sprostła!
Aj, wój přezdjaboľskaj zľóstnikaj,
Zo by skała na waj’ radši zrostła!“

Čorne zawrjeskota surowje
Njewjedro, hdyž biskop tak so roći.
Skalisko Bóh wrjesny na hłowje,
Do kamjenjow młyńkow přewobroći — — —

Škale dvě so k řečy prosčítej
Za Kukowskim młynom zady;
Ze rtom němym wótře řečítej,
Što je myto njezjednanej' zwady.

Miločičanska žaba.

Do Miločie přičahnyło
Mužisko bě z cuzby so.
Hdže pak doma jemu bylo,
Njewěm, daj mi, što wě što. —

Na wšě piwa, na koľbasy
Došoľ rad by cuzy sej.
Ke mši ani rōčne časy
Njepobył pak žiwy njej'.

Na wšitko by torhał hubu
Sej a po djaboľsku klał,
Kemšerjam by sčinił klubu
Rad a na nich pobjakał:

„Khwatajće, zo njeskomdžiće;
Zaskiwlił zwón hižo je!
• Na wutrobu kruće bijće
So, hdyž Bohu na žort dže!

Na kamjenjach dušnje klečće,
Škleńčkarjo a bachtawy!
Jedyn přemo druhoh' bječće
Jako w haće rjechtawy!

Hdy bych žaba był, bych čepił
Z wami tež so k wołtarjej,
Bych so z pobožnosću tepił,
Z nuzy pomhał předarjej —

Ludžo z hrozu třasli bychu
So, zo w šiji dych so spja;
Wuhnać ze wsy jeho cheychu,
Bojachu so přeměnka — —

Swjatki běchu — z kemšerjemi
Čornjachu so šćežki wšě —
Njebolak so na nich sklemi,
Zo bě posłuchać jim zlě:

„Džensa, ludžo, njeje žorta;
Hladajće sej nop a brjuch!
To ma čepła wam a khorta,
Z hrimotom hdyž přińdže duch.

Wokoł' wušow toho zmorska,
Kotryž prawje njekleči,
Z płomjenjom na toho sporska,
Kotryž z hłosom njebječi.

Čińće wjetše džensa křiže
Sej, zo ducha stróžiće,
Kłóńće džens so hišće niže,
Zo so strowi wróćiće!“

Nimo pokhwatachu wšitecy
Rudžo so pře kliwanje —
Čehnješe na Miłóciy
Čežke z ranja hrimanje.

„Leće, přimajće sej pjaty,
— Cuzy woła za nimi —
Zo wam njećeknje duch swjaty;
Do časa džens njebjo rži! —

Rjenje sylzy bychu trěli
Sebi, hdyž by do cyrkwje
Dyriło, a — hi hi — měli
Za profetu bychu mje.“ —

Z błyskami so njebjo spyri,
Z hrózbnej mocu zawrjeska;
Do wulkeho duba dyri
A jón do dna roztrěska —

„To kaž zahnało so z djasom!
— Rěč sej cuzy rěči złu —
Z khwatkom dyrbjú běžeć, z časom
Pod suche zo doběhnu.“

Tu so zawichori, zaru,
Z błyskom dyri do skały;
Z hory z njej' so z helskej haru
Kamjeń wali njemały.

Na cuzeho wón so kuli,
Pod so z mocu jeho spny
A na wěki hubu stuli —
Na žabu bě podobny — —

Kemšam je so wuzwoniło,
Pišćełe hdyž dóšle su.
Rjenje bě so wuwjedriło,
Hdyž so z kemši witachu —

Āliže k Miłoćicam běchu,
Dohladachu kamjenja
So — „Što to!?“ — A zrudne džěchu
Pod kamjenjom skiwlenja.

„Je kaž žaba!“ — „Je što w nuzy? —
Hdyž bě přeni pokhilił
Pod kamjeń so, w tym bě cuzy
Runje pod nim doskiwlił — — —

„Toho, kiž na kemše zaby,
— Cyła roćeše so wjes —
Z bědu kamjeńtneje žaby
Khłostać budže Bóh tón knjez!“

Swěrnny pohoně.

„Šwihaj, šwihaj, Michale,
Dom zo dojědźemoj zahe!
Cyłe njebjo hlej, je nahe;
To nam zyma třeskać chce.“

Na pohonča Šoćina
Z małym Jankom w sanjach rěči.
Michał w skoku holu přěči . . .
Koło wokoł' ćišina —.

Ze ščerkawow, z klinkačow
Střasujetaj klinkot konjej,
Hdyž ze křudom šwiha do njej',
Čornej' honjo hriwačow . . .

„Michale, budź prošeny,
Jědź; mi styskno tak w tym klinku!“
„„Daj sej pokoj; za hodžinku
Budźemoj do ćopłej' jstwy!““

Spěšnje konjej lećitaj,
Zhrabujetaj z pódkowjemi,
Zo so běła skora lemi,
A so z kosmow kuritaj . . .

„Michale, što tole bě?
Jědź džě jědź; wjelk z lěsa zawu!“
„„I Bóh zwarnuj! Ze šćerkawu
Brózdnik wo wojo so strě.““

Michał pjerje do konjow,
Přez lěs šumi, přez lěs smudži,
Pře Hanu, pře Janka rudži
So, zo zhinyć mohłoj jow.

Z khwilemi so wobroći . . .
Postronk, wójnik rězny z khwatom
Brózdnikej wón třepotatom',
Na bok jeho zawróći.

Z podsobnikom ćeri pak,
Zo so zatorhuja sanje . . .
Zecnyło so běše Hanje,
Hłowu skłoniła bě znak —

A wón šepce při sebi:
„Swjata Marja, bėdnych maći,
Pod zaškit nas cheyla wzaći!
Z nuzy spomhaj ji a mi! ...“

A kónce khójnow hižo je —
Tu so za nim zbėha wuće —
Křudžišća so přima kruće,
Hdyž so zecnyć jemu chce ...

„Božo, wodaj hrěchi mi!“
Ze swjatym so broní křížom,
A kaž z wětřikom je hižom
Na puć skočil ze sani.

„Podsobniko dobry, leć!“
Prasnje do njeho ze křudom
Zatrašnje. — Kón jako z błudom
Zešćuwany šumi přeč ...

Hana woći trěje sej —
Wón so wjelkam w Božim mjenje
Stupi jimaj za žiwjenje —
W snězy jeho studnje krej — —

Čornak přihna do dwora —
Jemu hraju wšitke štyri,
Z njeho běły pót so pyri,
Hłowu jako z lodu ma —

Hana w strachach mortwa poł
Rěči, kak je Michał swěrný
Jako z njebjes jandžel wěrný
Za njeju do smjerće šoł.

A z njej wšitecy płakaju,
Zo je pod zaškit jich brała
Boža mać, a na Michała
Miłosć z njebjes wołaju — — —

Po puću hdyž z Wojerec
Džeš do Němcow, z boka stara
Stoji kapałka, kiž jara
Z kwětkami so pyši přec.

Swjećena je Michałej —
Hana Bohu zapřisaha,
Zo ma wot splaha do splaha
Šołćie dom so modlić w njej.

Pózdne kaće.

Doma młodźencej so njelubješe,
Wutroba po cuzbje we nim ržeše.

Hłupy jemu zdaše so tón lud,
Kraj bě ćmowy zanjeseny kut.

Na rěč zakhadžeše maćerinu,
Zacpiwaše dom a domowinu.

Zaprě lud a kraj a mać a nana —
W cuzbje z njebjes padać budže manna. —

W cuzych ludźoch drěješe so nět,
Woptowaše cuzy měd a swět . . .

Nihdže njenańdže te złote hrody,
Běda bě a křiž a žane hody.

Z boka na cuzeho zhladowachu,
Wutroby so jemu zawěrachu.

Wjele bě so jemu nalubiło,
Małko pak so jemu dopjelniło.

Jědź bě jako połon w šiji jěra,
W myslach ani zboža, ani měra . . .

Boži wječor doma sedžeše,
Hwězdam swoju bědu skoržeše:

„Pře čo, pře čo njejsym doma wostał?
Čežko młody hrěch mój Bóh je khłostał!

Wšudžom jowle na mnje borkaju,
Wšudžom jowle do mnje storkaju.

Po cuzych so skhodach čekžo khodži,
Cuzy khlěb tak za sylzami słodži.

We swědomju pali, w myslach žerje,
Pokoj z duše, spar mi z wočow bjerje.

Ach a domoj njesměm, njemóžu,
Dom sym předał z přeradniskej hru.

A kak budže, hdyž mi kiwnješ, Božo,
Twjerde mi a zymne smjertne łožo!

K bokej štó a k troštej budže mi?
Štó mi tupej woči zandželi?

Pře čo, pře čo njejsym doma wostał?
Čežko hrěch sy młody, Knježe, khłostał!“ —

Sylzy z wočow so tak kulachu,
Do licow kaž woheń palachu. — —

2